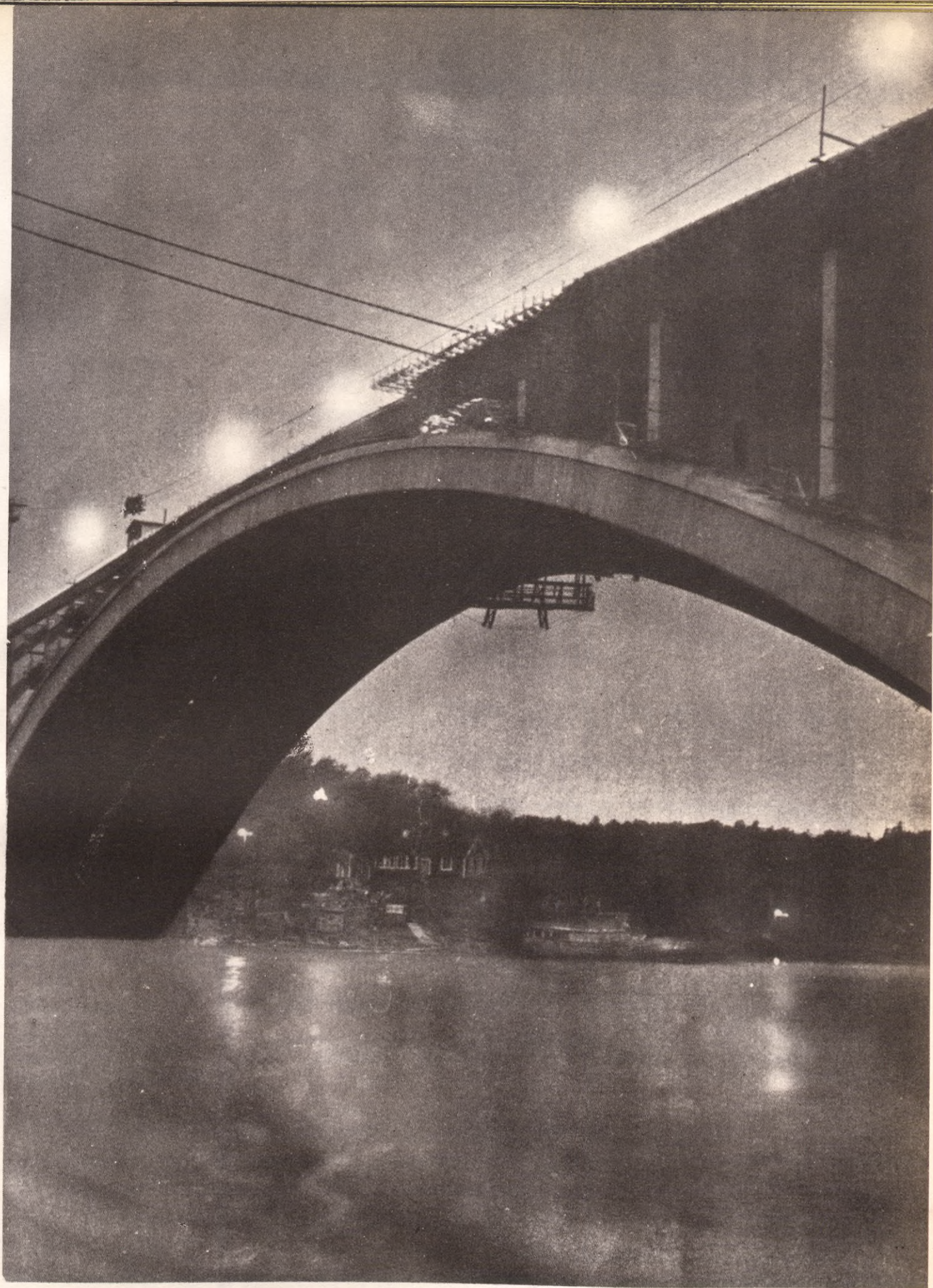


Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





**Bygg broar till förbrödning!** — Utrikesministerns maka Maja Sandler och representanter för kvinnor i olika delar av landet mana i detta nummer Sveriges kvinnor till handling.

**morgonbris nr 11**

# KVINNOR SLÅ VAKT OM VÅR PRESS



## EN KVINNORNAS PRESSVECKA

"Hela pressens och hela nationens intresse påkallas om vi skola kunna gå något så när oskadda genom den rådande krisen. Ungdomens situation utgör en speciell maning till kvinnorna i vidare kretsar att göra allt för att underlätta en lösning av de väldiga sociala problem, som nu stå på dagordningen, men detta kan knappast ske på mer än ett sätt", förklarade för en tid sedan P i a, det socialdemokratiska partiets informationsbyrå och fortsatte: Man måste få kvinnorna att intressera sig för den del av pressen, som icke desorienterar genom allsköns bladdr om kungligheter, filmstjärnor och hädangångna svindlares älskarinnor."

Genom Morgonbris' tidningsnummer — det första i sitt slag inom svensk press och livligt uppskattat såväl av journalisterna som allmänheten — svara kvinnorna: "Ja, vi skall söka finna vår väg i pressen; vi skall göra oss underrättade om dess uppgift och medel; vi skall lära oss tidningsläsningens konst så att vi via tidningarna kan uppleva vår samtid, i varje ögonblick vara medvetna om vad som händer över hela klotet, men samtidigt också skapa oss resonans och stämma i detta folkens gigantiska instrument. Styrkan och allvaret i det löfte, vilket Morgonbris här bär fram, manifesterar sig ytterligare i de tidningsmöten, som på initiativ av den kvinnliga partisekreteraren just nu anordnas av de socialdemokratiska kvinnoorganisationerna över hela landet.

Göteborgs socialdemokratiska kvinnoklubb har inlett denna kvinnornas tidningsvecka med en synnerligen välarrangerad pressafton kombinerad med en utställning, varifrån ovanstående bild är hämtad.

Kvällens frågor voro hur bör man läsa en tidning för att få ut det mesta möjliga av den samt hur kvinnorna på bästa sätt kunna stödja och hjälpa arbetarpressen framåt. Inledare voro distriktets ordförande fru Theres Svensson och Rosa Östberg. Dessutom redogjorde fyra klubbmedlemmar för exempel på ledarartiklar hämtade från tidningar av skilda valörer.

Den första inledningen behandlade sättet att läsa en tidning och frågan om möjligheterna att i större utsträckning än hittills förmå flertalet kvinnor att bättre tillgodogöra sig tidningens innehåll. Rosa Östberg framhöll nödvändigheten av att tidningarna på allvar söka intressera sig för de arbetande kvinnornas problem och genom att på ett effektivt sätt sätta dem i kontakt med vad som sker försöka föra dem ut ur den trånga kretsen av societetskrönikor och moderevyer.

Fru Svensson talade om kvinnornas möjligheter att stödja den socialdemokratiska pressen. Hon framhöll betydelsen av att de värna om sin press. Det är ofta hemmets kvinnor, som bestämma vilket husorgan familjen skall hålla sig med. Kvinnorna kunna också ekonomiskt stödja genom att i sin egen press annonsera och gynna övriga annonsörer.

I diskussionen, som följde på anförandena, framkommo en hel del värdefulla synpunkter.

## morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges

socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 188 82 och 188 86. + POSTGIRO

N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helf år kr.

3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.

Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

## Inte bara HUSMODERN

under hela 8 veckor med varje nummer innehållande mer än 70 sidor text och bilder med de stora specialnumren: Julklappsnumret, Julaftonsnumret, Julbestyrnumret, vilka innehålla en otrolig massa praktiska råd och goda idéer.

### Utan även 3 presentböcker

av utomordentligt värde.

1. MÅRBACKABLOMSTER — en vacker hyllningsskrift som skänkes till alla billighetsprenumeranter till vår stora författarinnas, Selma Lagerlöfs, 75-årsdag. Denna bok är bunden i ett vackert sidenklotband. Erhålles mot endast porto och expeditionskostnad 55 öre.
2. AXEL MUNTHE: SAN MICHELE, del I — de senaste årens största boksuccès i hela den civiliserade världen. Ärkebiskop Nathan Söderblom skrev om denna bok: "Den har en underbar magnetisk makt". Boken erhålles inbunden i blått sidenklotband för endast band- och inbindningskostnaden.
3. 100 BJUDNINGAR — en praktisk handbok, innehållande 100 olika bjudningar med matsedlar och recept, dessutom allt som tillhör en bjudning såsom dukning m. m. Ur innehållet: *Bridge-supé, Gäster apropå, Herrmiddag, Ateljéfest, Damlunch* etc. Erhålles mot endast tryckningskostnad 85 öre.

erhålla alla de som billighets-  
prenumererar på  
**HUSMODERN**

Till årets slut

(n:r 45—52) endast kr.

**2.40**

Ni kan verkställa prenumerationen

antingen genom att insätta prenumerationsavgiften kr. 2:40 på vårt postgiro n:r 1111, då postens gula inbetalningskort användes (detta sätt är både billigast och bekvämast) eller genom att insända avgiften kr. 2:40 i frimärken, då lämpligast nedanstående kupong användes.

TILL HUSMODERNS EXPEDITION  
Sveavägen 51—53, Sthlm.

Undertecknad prenumererar härmed på Husmodern (n:r 45—52) till årets slut. Prenumerationsavgiften kr. 2.40 bifogas i frimärken. Dessutom skall jag erhålla rätten till alla Husmoderns presentböcker under denna tid.)

Namn: .....

Bostad: .....

Adress: .....



# Osten på köpet



Med Tre Ess bli inköpen billigare, och då och då kan Ni få något extra, utan att det känns i hushållskassan. Tre Ess är ett gott märke — ett välkänt märke.

## Tre Ess

Säljes i privata affärer



För mycket av det goda brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekommendera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

**NILS ADAMSSON**

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.  
Filial i Göteborg: O. Hamngatan 20



Även den nättaste damsko

kan med lätthet förses med Trelleborgs Gummisulor. — Reducera halvsulningskontot genom att använda dem. De hålla tre lädersulor ut och äro smidiga och fasta. Nedsatt pris: för Herr-, Dam- och Barnskodon resp. Kr. 1:85, 1:65, och 1:45 inkl. 1 tub klisterlösning.

**TRELLEBORGS**

GUMMISULOR OCH KLACKAR

Erh. hos sko- o. läderhandlare o. skomakare.

Även lagning och stoppning



Välj svensk vara!

kan göras roligt och intressant

Med en modern Husqvarna symaskin kan Ni stoppa och laga snart sagt allting — lika vackert och mycket fortare än för hand. HUSQVARNA symaskin — den enda svenska — är lättgående, slitstark och lättskött samt har framåtgående och återgående matning.



Säljes av Husqvarna depoter och deras ombud på bekväma avbetalningsvillkor eller per kontant mot hög kassarabatt.

## Husqvarna

Symaskiner

Husqvarna Vapenfabriks A.-B., Huskvarna



Vishyvatten  
Sodavatten  
Pemmec  
Citronll  
Sockerdricka  
Köbbel

KÖP - MINERALVATTEN  
FABRIKEN THOR  
TEL. 415 110-433611

Kontrollant

Bryggeri-Tekniska Laboratoriet

Ingenjör C. G. Hammar.

## Ungdom

Bildningssökande ungdom specialutbildas vid



## Kristinehamns Praktiska Skola

**Handel:** Kontors- och försäljningstjänst.

**Industri:** Byggnads-, elektroteknik och allmänna tekniska yrken.

**Hemutbildning:** Husmoder- och slöjdtutbildning.

Modern effektiv undervisning. Statsstipendier. Begär omgående prospekt och redogörelse.

O. HELLING, rektor.

## 24.000 militärhanddukar vrakas bort

● Rekvirera genast om Ni vill vara med om dessa otroligt låga priser. Tillfället kanske aldrig återkommer.

Det är våra välkända och efterfrågade Svenska handdukar, storlek 48x70 cm., 60 % Hellinne. 12 skeft, liknande gamla sortens hemvävda dräll och nästan outslitliga, av vilka vilka vi lyckats komma över ett nytt fabriksparti. Om dessa funnes att köpa i affär skulle de säkert kosta 10:— kr. pr duss. Vårt pris fortfarande knappa garnvärdet eller

**ENDAST 39 ÖRE PR STYCK**

● Minsta parti 24 stycken (48 stycken franco). — Vår garanti gäller: Full belåtenhet eller alla pengar åter vid retur.

**SMÅLANDS PARTILAGER, JÖNKÖPING 59**



VÄXANDE  
SKAROR

försäkra  
mot faror

**Folket  
Samarbete**

FACKFÖRENINGENS

RORELTSEN

REDAKTÖR:  
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,  
pr halvår... kronor 3:15.  
Prenumeration kan verk-  
ställas genom postverket  
eller direkt hos utgivaren  
LANDSSEKRETARIATET  
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

mustvälling som skolfrukost  
gärna med kokta plommon

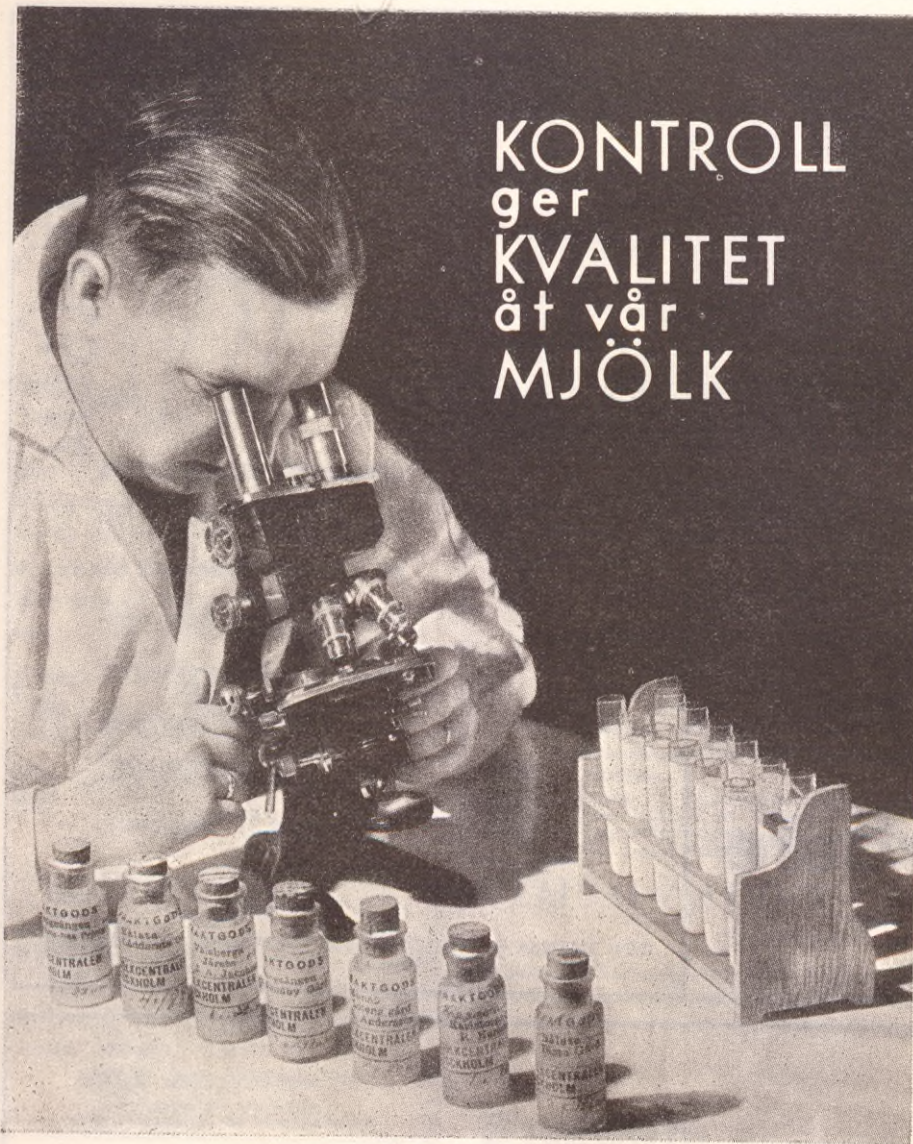
**kooperativas must i röd kartong**

**sänkt pris**

**1/2 kg . . 1:10**

**1/4 kg . . 0:60**

**k o o p e r a t i v a**



**KONTROLL  
ger  
KVALITET  
åt vår  
MJÖLK**

**Sträng hygien under fack-  
mäns kontroll garanterar  
våra produkter från lada-  
gården till konsumenten.**

**MJÖLKCENTRALEN**

LANTMÄNNENS MJÖLKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING U. P. A.

## RIKSFÄRGERNA

Till

Redaktionen av Morgonbris!

Högerpartiets tilltag med blågula armbindlar har sårat oss. Nåväl, uniformslagen har hindrat detta onda — kvävt det i sin linda. I högerens demonstrationståg i våras, fördes svenska flaggan som dess partipolitiska symbol. Ska vi övriga svenskar tåla detta? Vår svenska flagga måste väl stå över partierna — om den skall bevaras ren och samlande för oss alla, som ju meningen är? Betyder det ingenting — att högerpartiet tagit monopol på fosterländskheten? För oss andra svenskar och svenskor? Är det bara jag som känner ärlig harm över att högermän och högerkvinnor benämna sig som fosterländska? Ska vi tåla inför sådan offentlig kränkning?

Jag understryker vad Svipdag skriver i Hallands Folkblad, nämligen: I kritiska tider bör det som skiljer vika för det som enar. Men hur kan man tänka sig att befrämja denna vördnad för nationen som står över alla därest ett parti lägger sig till med rikssymbolen såsom partietikett. Om det är lagligt eller icke lagligt med blågula armbindlar, har ingen betydelse. Den svenska högern har åter gjort en taktiskt psykologisk urdumhet, då den sökt neddraga riksfärgerna till partiemblem. Där ligger brottet.

Tänk om Morgonbris kunde få våra svenska färger från all politik! Så att inga politiska talarstolar etc. skrudades med vår svenska flagga. Få bort beteckningen det fosterländska partiet går kanske icke? Men — vad det skulle vara välgörande.

Hildur LJUNGDAHL, Halmstad.

## MEDBORGERLIG UNGDOMS- UNDERVISNING

för inhämtande av kunskaper nödiga för livsorientering anordnas även denna vinter i Stockholm för ungdom mellan 15—18 år. Anmälningar mottagas å Morgonbris expedition. Kursen skall pågå under månaderna november—april i Arbetarinstitutets biblioteksrum måndagar kl. 8 e. m.

Kursen anordnas såväl för den ungdom, som redan deltagit i konfirmationsundervisning, som för den vilken icke har för avsikt att genomgå sådan.

De ämnen, som komma att genomgå äro dels aktuella nutidsfrågor, dels verk av epokgörande betydelse inom religionens och tänkandets område. Föreläsare, som lovat medverka, äro fil. lic. A. Jörlin, rektor H. Hermelin, fil. lic. I. Bolin, jur. kand. C. Bendixson, prof. J. Bergman, fröken A. Lindhagen, fil. kand. Gösta Kock, studierektor G. Hirdman, fröken G. Stendahl, prof. G. Myrdal, fil. mag. A. Myrdal, studiesekreterare Thunborg, d:r Alma Sundquist, fil. d:r Forslund.

En kurskommitté är bildad bestående av Anna Lindhagen, ordf., Greta Agerby, C. Blomström, Birgit Hedström, J. Jakobson, H. Karlsson, H. Sönberg.

## MATRIARKATET

En ny äktenskapsform

av Maria  
LARSEN  
Pris 0:25

Vanlig provision till Morgonbris' kommissionärer. Finnes även i allmänna bokhandeln.

MORGONBRIS, Västmannagatan 2



Varje vår tränger sig några strån av ungt gräs upp mellan grändens grå stenar,  
varje sommar trampas de ner, smutsas och krossas.

Ändå kommer de upp igen, varje vår försöker de på nytt.

De vill inte ge upp hoppet, de vill inte dö riktigt.

Kanske driver dem en hemlig kraft, kanske skall gräset ännu gro,  
när människornas städer står öde och tomma.

Livet är klämt, livet har det svårt,  
livet, som vill blomma och bre ut sig —

Du får aldrig glömma, kamrat:  
man måste hjälpa livet!

Margit PALMÆR



Den skandinaviska representationen: Henriette Krone, Danmark, Olivia Nordgren och Sigrid Gillner, Sverige.

## KAMPMETODER OCH ARBETSLINJE FÖR KVINNORNA

Vad Sigrid GILLNER  
lärdde och erfor i Paris.

Jag for till Paris — — —

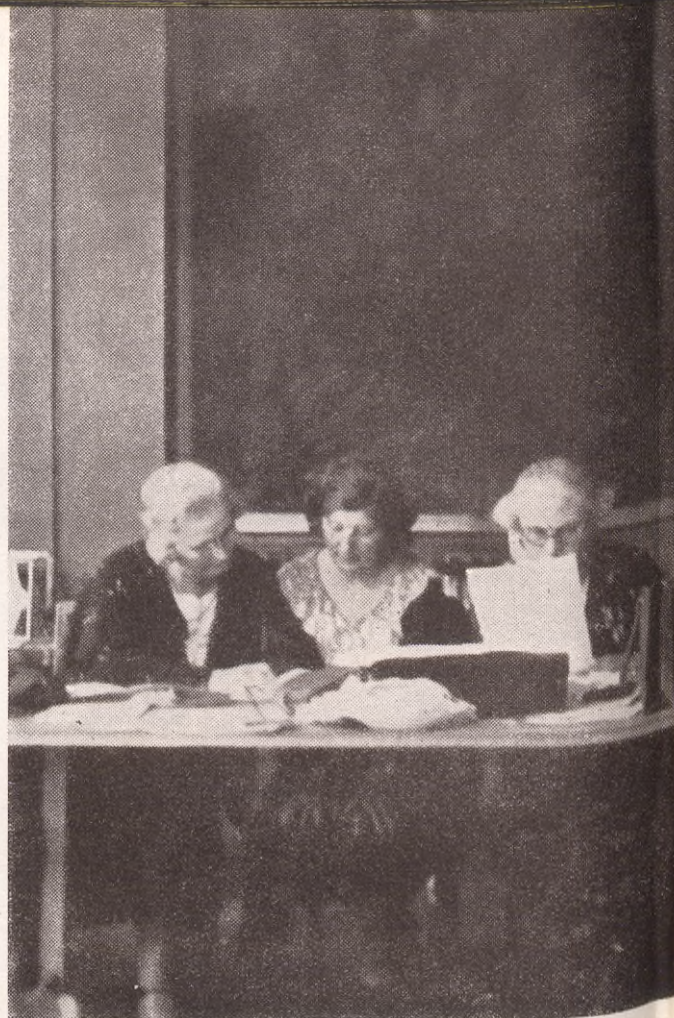
När en svensk kvinnoklubbist reser genom halva Europa för att under några korta dagar få deltaga i en internationell konferens och sedan vända hemåt igen, då är det starka krafter inom henne och hennes kamrater, som driver fram resan.

Så var det också, när jag gav mig i väg till Internationalens Pariskonferens, som gick av stapeln den 21—25 aug., följd av den Internationella kvinnokommitténs möte den 26 och 27 aug. Trodde vi, att vi genom ett speciellt representantskap från kvinnoförbundet skulle kunna göra någon särskild insats på konferensen? Nej, visst icke. Den svenska partistyrelsen hade redan sänt sina manliga och kvinnliga representanter, bland vilka det fanns de egenskaper, som gör ett internationellt representantskap meningsfullt och ändamålsenligt: förtroende och auktoritet i hemlandets politiska organisationer, kunskap och förståelse för internationella problem och förmåga att göra sin och sitt hemlands politiska mening gällande i en internationell församling. Så att Sverige och svensk socialistisk linje just nu var representerad på Internationalens konferens.

Och ändå kunde Morgonbris och undertecknad icke avstå från att ett speciellt öga och öra bland dessa socialister, som nu tio år efter Internationalens rekonstruktion efter världskriget (Hamburgskongressen 1923) samlades till en den viktigaste överläggning i Internationalens historia.

Ja, det var i själva verket detta som drev mig dit ner. Jag ville se och höra åt mina kamrater, icke bara Pariskonferensens debatter och resolutioner utan träffa och tala med de kvinnor, som nu sen det oerhörda hänt, att Tysklands socialdemokratiska organisation slagits sönder, alltjämt stå som ledare för kvinnornas organisering och upplysning i socialistisk anda inom världens olika stater.

Vi tänkte oss härhemma och vi tänkte riktigt, att det skulle vara så mycket att erfara, och lära genom en personlig kontakt med dem, som levat in på eller själva upplevt vinterns, vårens och sommarens händelser ute i världen.



Det står ju visserligen så mycket i de dagliga tidningarna om Tyskland, om Österrike, om Frankrike och England och om världen över huvud taget, och många slutsatser kan man draga, även där man anar, att nyhetsmaterialet är färgat, i den ena eller andra riktningen. Men den personliga beröringen med dem, som varit delar av detta skeende, är dock en kunskapskälla av helt annan art än journalisternas åt läsaren tillagade rätter.

Den frågan, som bränner oss socialdemokrater, och särskilt de många hennens kvinnor, vilka icke så intensivt kunnat följa med socialistisk utveckling och politik inom olika länder, är särskilt denna: "Vad ha socialdemokraterna i Tyskland gjort eftersom det var möjligt att så förfölja dem?"

Kunde vi förut på de internationella kongresserna med deras starka och välordnade tyska representation, dess uppmärksammade teoretiska inlägg, dess dominerande ställning inom social vetenskap och politiskt tänkande, dess storartade och fasta organisationsarbete — ana fröet till svagheten till undergång?

Ja, kanske. Kanske vågar en enkel svensk socialdemokrat ur leden upprepa ett par synpunkter eller aningar, kanske rättare förebräelser, som hon förut känt mot de tyska socialdemokraterna. Den ena var denna: Det var för långt mellan pamparna och mannen, kvinnan i ledet bland de tyska socialisterna.

Så kunde den tänka som kom från Hjalmar Brantings och Per Albins parti, där vem som helst hade lätt att nå fram till ledningens män och få sagt sin mening såsom till likar och kamrater. Det är nödvändigt för folkets ledare att i kampen för demokrati och en ny social ordning låta hela sitt väsen, sitt handlande inom en organisation ledas av ett demokratiskt sinnelag. Och detta sinnelag skall verka så, och här kommer jag till den andra aningen eller förebräelsen, att man icke får underlåta att ta besked och råd av den enkla mannen eller kvinnan i ledet, när helst som deras kontakt med samhällets och livets realiteter driver dem att vilja revidera, kanske helt ändra en aldrig så skickligt utarbetad teori för ett visst socialt eller politiskt handlande.

Dessa aningar om några av orsakerna till den tyska socialdemokratiens slutliga ineffektivitet — om de nu alls äro riktiga — dem hade man nu icke hjärta att söka få besannade av slagna emigranter. Men man ville genom att följa de olika frågornas behandling då särskilt på kvinnokommitténs konferens få en inblick i vilken sinnesstämning och vilken linje för handlande, socialt och politiskt, som nu efter fascistgenombrottet, det tioårssäkrade i Italien och det nyss gjorda i Tyskland, besjälade de kvinnor, vi sedan är samarbetat med inom Internationalen.

Vilka voro då de frågor, som efter exekutivens och den stora konferensens slutförda arbete särskilt efterprövades av Kvinnornas Internationella kommitté.

De voro:

1. Kvinnornas nya uppgifter i kampen mot fascismen och krigshets.
2. Bojkotten mot Hitlertyskland.
3. Hjälp åt politiska flyktingar och deras barn.
4. Redogörelse för enqüeten i moderskapsfrågorna.

Genom de dagliga tidningarnas nyhetsavdelning och redaktör Harald Akerbergs resebrev till de socialdemokratiska tidningarna ha Morgonbris läsare redan fått klart för sig huvudtemat och de viktigaste besluten på den allmänna och stora konferensen. Det är då lätt att lägga märka till, att dagordningen här ovan endast är en specifikation med kvinnlig betoning av den stora generaldebatt, som på denna konferens fördes om den socialistiska taktiken i det nuvarande läget.

Kvinnorna ville genom att särskilt ventilerade dessa olika frågor få fram den arbetslinje och de kampmetoder, som speciellt lämpa sig för kvinnorna, psykologiskt, organisatoriskt och praktiskt.

Det var klart, att just de länders representanter, som haft kännning av diktaturen och fascism och hitlerism, eller som särskilt hotas av en annalkande nationalsocialism lade en särskild vikt uppå, att pressen, agitationen och hela verksamheten inom arbetareklassen lades så, att den brännmärkte de fascistiska ledarna och deras handlingar, samtidigt som den gjorde klart för massorna, för de arbetslösa och för kvinnorna, att fascistisk regim endast kunde föra till utarmning eller ett nytt slaveri under kapitalismen, och för kvinnorna till mistande av den medborgarrätt och den arbetsrätt, de nu i somliga länder tillkämpat sig. Det sades också särskilt från Lettlands representant, fru Kalnin, att man i kampen mot fascismen måste gå klasskampens väg, icke det borgerliga samgåendets.

Från svensk sida med instämmande från Danmark och de länder, där det demokratiska samförståndets väg ännu ej fått bakslag, hävdades det, att det i kampen mot fascismen icke var nog med att brännmärka den, dess gärningar och dess konsekvens för massornas ekonomiska och politiska liv. Man måste i pressen också visa upp demokratiens och socialismens ideal och positiva vinster. Nationalsocialismen skryter med sundhetsideal, natur, sport, en enkel sund livsföring, ett värnande om kvinnan-modern, om hemmet, om fosterlandet. Socialismen och framför

Klara KALNIN, Lettland, talar om vad kvinnorna skola göra i kampen mot fascismen och kriget.

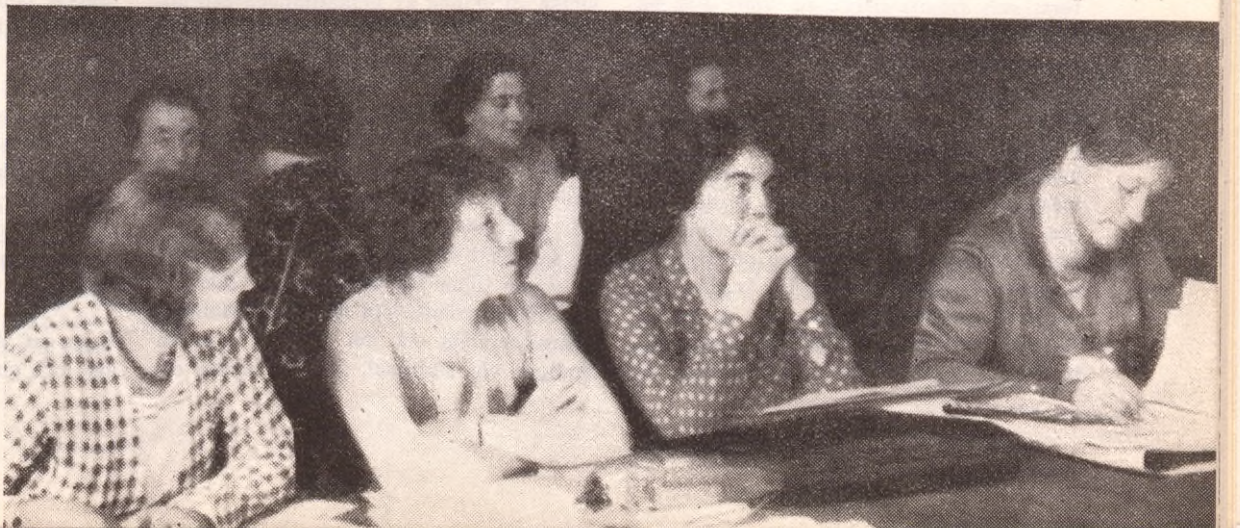


allt den socialdemokrati, som kommit därefter, att den fått utöva inflytande i samhället bör i tal och i skrift, i agitation och upplysningsarbete bevisa att den strävat i årtionden för dessa ideal, som nazis nu vill göra till sina och att den handlat och fått resultat av sina strävanden.

Socialdemokraterna böra också lägga kampen mot fascismen så, att den i synnerhet bland kvinnorna och den uppväxande generationen, bemöter det nazistiska förtalet av demokrati och arbetarörelse. Nazisterna få icke vinna anhängare bland de okunniga och de likgiltiga! Därför måste vi upplysa de okunniga inom alla samhällsklasser, icke minst inom medelklassen, och intressera de ointresserade. Vi måste fullända vår upplysningsapparat.

(Forts. sid. 26.)

DEN BELGISKA (i bakgrunden) och BRIT-TISKA delegationen vid Paris-konferensen.



## FINANSMINISTERN FÖRBEREDER SIN BUDGET FÖR ÅRET

Det är ofta nog ett svårt problem för lite var, att få debet och kredit att stämma, att få inkomsterna att förslå för utgifterna. Men det är nödvändigt att problemet löses, ty i längden går det inte att leva över sina tillgångar. Räcka inkomsterna inte till, är det ingenting annat att göra än att dra in på staten eller att göra inkomsterna större, och det sista är inte så lätt gjort som sagt i dessa tider.

Staten har det likadant. Då inkomsterna sina såsom under depressionstider, är det ingenting annat att göra än att minska de löpande utgifterna, såvida man inte kan hitta på nya inkomstkällor. Man säger visserligen, att en enskild person har sin inkomst och efter den måste han rätta sina utgifter, medan staten först bestämmer sina utgifter och sedan bestämmer inkomsterna efter dem. Det kan så tyckas ibland, men till sist kan inte heller staten leva över tillgångarna.

Men det är riktigt, att finansministern, då han har att förbereda sin budget, såsom är fallet just vid denna tiden på året, först och främst måste ha klart för sig vilka utgifter, som måste täckas. En del av dem äro tämligen givna. De stå kvar år efter år vid något så när oförändrade belopp. Tjänstemännens löner t. ex. måste utgå i onda tider som i goda, hus och byggnader måste underhållas, statsskulden måste förräntas, om krediten skall bevaras, o. s. v. Andra slag ha en från en finansministers sida säkerligen otrevlig benägenhet att ökas från år till år. Det har en gång fattats beslut om att så och så vill man ha det och kostnaderna stiga automatiskt. Dit hör t. ex. pensioneringen av

oss alla. Fler och fler komma in under den och utgifterna bli drygare. Ibland händer det väl också, att utgifterna automatiskt minskas, men de fallen äro ojämförligt mindre betydande. Vill man nå minskning, kräver det i regel aktivt ingripande ofta under stort ve och tandagnisslan från dem, som drabbas, vilket ju inte är att förundra sig över.

Så komma krav på nya anslag. Det är så många behov, som en ort, en rörelse, en verksamhet så gärna vill ha tillgodosedda. Begäran framställes, granskas, godkännes av myndigheterna eller förkastas — i dessa tider väl helst det senare — kommer igenom departementens skärseld eller väges och befinnes för lätt, och till slut tittar finansministern närgånget på det. Det är att förmoda, att det just nu skall vara ett mycket befogat krav, om ett nytt anslag skall ha utsikt att vinna hans gillande. Det behöver väl knappast nämnas, att större delen av de s. k. verkliga utgifterna äro uppdelade på olika huvudtitlar, ty det namnet möter man ju esomoftast. Vart och ett av de nio departementen har sin huvudtitel och dessutom har hovhushållningen en, den första, och pensionsväsendet en, den elfte och sista. Dessutom har man utanför huvudtitlarna men bland de "verkliga" utgifterna kostnaderna för riksdagen, räntor å statsskulden och oförutsedda utgifter.

Det finns ett annat slag av utgifter också, de s. k. utgifterna för kapitalökning. Det är som namnet anger sådana, som öka kapitalet, förmögenheten. Bygger man en kraftstation är det ett tillskott till statens förmögenhet, som kan beräknas ge avkastning, elektrifierar man en järnväg, likaså. Betalar man av på statsskulden, ökar det också förmögenheten, liksom då den enskilde så småningom söker göra sig skuldfri. Men även om det är utgifter för kapitalökning, är det i alla fall utgifter, som också de måste täckas, som måste medräknas, då budgeten göres upp.

Först därefter kommer man alltså till inkomsterna. Knappast. Den sidan av balansen har hela tiden funnits, om än på ett sätt latent. Det finns vissa inkomster, vissa skatter ha utgått förut, vissa vinster kan man räkna på i statens verksamhet, men undgå en ökning av beskattningen och allra helst sänka den och med den "baktanken" granskas nog utgifterna. Men till slut har man kommit till en viss summa, som är svår att komma under, och det gäller då att se, om det hela kan tänkas gå ihop. Kan tänkas, ty närmare kan man inte komma. Att göra så och så stor utgift kan man nog bestämma sig för, men att säga, att så och så mycket skall flyta in genom tullar och så och så mycket genom inkomstskatt, kan man inte. Man kan endast beräkna och det t. o. m. med en tämligen vid marginal, fast det måste er-

kännas, att beräkningarna oftast visa sig mycket tillförlitliga.

Man skall nämligen se framåt i tiden. Den budget, som nu göres upp, lägges fram för riksdagen i januari 1934. I juni fattar riksdagen beslut, den 1 juli börjar budgetåret att löpa och är inte slut förrän den 30 juni 1935. Det är inte så lätt att gissa t. ex. hur stor vinst statens järnvägar kommer att lämna i juni 1935, om de nu lämna någon alls, vilket vi få hoppas.

Liksom utgifterna äro inkomsterna indelade i några stora grupper. Andelen i riksbankens vinst är det inte mycket att göra åt. Den kommer i regel med tämligen oförändrat belopp, men det är ju i förhållande till hela budgeten relativt blygsamt. En annan post har man en viss hum om, nämligen inkomstskatten eller rättare inkomsten. För årets inkomst skola vi ju betala skatt nästa år och inkomsten är således redan intjänad, då budgeten lägges fram, vilket förstås inte betyder, att man exakt vet hur stor den är, men några hållpunkter har man ju alltid. Och då budgeten beslutas, är taxeringen i grova drag känd. Sedan beror skattebeloppet på hur hög skatteprocenten bestämmes.

Svårare är att säga hur stor den andra viktiga skatteposten, tullarna, kan komma att bli. En god skörd minskar tullinkomsterna. Krymper handeln, faller tullinkomsten. Andra indirekta skatter som sprit eller tobaksskatt, kunna inte tas till hur höga som helst. Då bli varorna för dyra, fast det ju inte lär kunna bli opris på brännvin, och folk minskar sina inköp kanske så att staten helt enkelt får in mindre än med en lägre skatt. Särskilt om tiderna äro dåliga. Lika besvärligt är det med inkomsterna från statens affärsdrivande verk. Posten, telegrafverket, järnvägarna o. s. v. lämna mindre överskott under depressionstider. Över huvud taget ha åtskilliga utgifter en tendens att stiga, medan inkomsterna sina. Till slut blir det kanske ingen annan möjlighet, för att få budgeten att gå ihop, än att en skatt måste föreslås höjd eller en ny skatt påläggas. Man vill ju gärna tro, att det inte skall behövas i år, men det är i varje fall den sista utvägen, då utgifterna inte kunna pressas samman mera och inkomsterna inte räcka till.

D. v. s. det finns en annan möjlighet, men den tillgriper inte en finansminister, som är mån om statens kredit och sitt eget anseende, och det är att betala utgifterna med sedlar, som tryckas i en sedelpress. Gör man det någon längre tid eller till större belopp, blir det vad man kallar inflation, d. v. s. alla priser stiga.

Detta om de löpande utgifterna, de verkliga, och om en del av de andra, nämligen



Finansministern lyssnar till ett de socialdemokratiska kvinnornas rådslag.

amorteringen av statsskulden. Det är dålig politik att låna för att betala andra lån, såvida man inte kan få de nya lånen billigare. Då kan det var en mycket god politik. Men om de andra utgifterna för kapitalökning kan det gott gå för sig att låna pengar. Är det produktiva företag, som lämna avkastning tillräcklig för förräntning och kanske mer, bör det inte innebära några risker att ta upp lån, lika litet som en enskild person bör vara överdrivet rädd för att låna, om han eller hon kan sätta i gång ett vinstgivande företag. Därför finns det regelbundet bland inkomsterna poster, som benämns lånemedel i en eller annan form.

Under en depression anse många, att det kan vara berättigat att göra större lån än eljest, att bekosta fler utgifter med lånemedel än som under goda konjunkturen kan anses lämpligt. Hur kan det förhålla sig? Då bör man väl tvärtom vara särskilt rädd för lån? Ja, det anse somliga, men man kan väl försvara den andra uppfattningen. Under dåliga tider uppstår arbetslöshet. De arbetslösa kunna inte reda sig själva utan behöva hjälp. Den kan ges genom nödhjäl, men den kan också ges i form av arbete. Utföra de på sådant sätt hjälpta ett nyttigt arbete, som direkt eller indirekt blir till gagn för samhället, kan det väl försvaras, att det bekostas med lån. Därigenom undviker man att höja skatterna så mycket som annars skulle bli fallet, man sätter en del av näringslivet i gång genom efterfrågan efter varor och tjänster och, när bättre tider en gång kommit, kunna de gjorda lånen återbetalas.

Förutsättningen är givetvis, att goda tider också verkligen komma. Därom veta vi intet, men erfarenheten har ju dock lärt, att så plägar vara fallet, och förresten synes den värsta depressionen redan börja ge med sig.

Hur dessa lån skola skaffas kan inte här diskuteras. Staten kan vända sig till kapitalisterna i vanlig ordning eller den kan vända sig till riksbanken, som trycker sedlar i utbyte mot obligationer. I det senare fallet bör man kanske vara ännu en smula försiktigare än om man lånar på vanligt sätt. Inflationen får man inte tappa ur sikte, men heller inte vara rädd för en rimlig prisstegring. Det är sannolikt, att räddningen ligger just i en dylik.

Så är man då framme vid en budget, där inkomsterna täcka utgifterna. Den är balanserad, då löpande inkomster täcka löpande utgifter. Räcka de till att också täcka en del av förmögenhetsökningen, är det så mycket bättre, men att i en nödtid med varuöverflöd pressa skattebetalaren till sparsamhet och inskränkning kan icke vara att förorda.

Och så har man då en balanserad budget. Kanske. Hur det i verkligheten går med den, som nu göres upp och som riksdagen bör anta i mer eller mindre oförändrad form fram mot midsommar, som löper till och med den 30 juni 1935, det få vi veta i den s. k. budgetredovisningen någon gång fram åt höstkanten om två år. För det mesta stämmer det rätt väl.

Snart nog brytes emellertid det så mödosamt utarbetade och så vackert balanserade budgetförslaget. Det är när riksdagsmännen (och -kvinnorna?) börja motionera om anslag hit och anslag dit. Skulle alla dessa motioner bifallas, vore situationen hopplös. Dessbättre avslås de flesta, men alldeles tillräckligt går igenom. Det är ett oskick, som är rätt säreget för våra svenska förhållanden och skulle inte duga på många andra håll. Det är ett oskick och bör alltså bortarbetas. Regeringen har överblick över läget och kan bedöma det — den enskilde riksdagsmannen har i regel alls ingen möjlighet därtill även om han har förmåga. Mången gång pressas han väl av sina valmän. I den mån detta når valmännen, skulle jag därför vilja säga: pressa åt andra hållet. Låt resp. representanter förstå, att Ni begriper, att i ett modernt samhälle det invecklade finansiella maskineriet inte kan skötas som ett lappverk utan endast med metod och reda. Kanske bättra de sig — kanske inte. Men ett är säkert och det är att endast om demokratin visar förmåga att skapa en stark regeringsmakt framför allt på det ekonomiska och finansiella området, kan den med verklig framgång hävda sig i kamp mot allsköns kvacksalveri.

AI VANNER

## DEN FELANDE AVIGSIDAN

Filmen *Cavalcade* hade redan gått flera månader för fulla hus i London, då vi fick tålmodigt stå flera kvart i den långa kön för att kunna få en biljett. Filmen skildrar trettio år av engelsk historia från sekelskiftets början till 1930. Vad gör att trötta, jäktade människor står i kö för att se den fjärde eller femte gången? Ja, som ofelbart framkallar en halvkvävd snyftning här och var i salongen eller kommer tårarna att trilla utför tonåringens kinder, fastän större delen av händelseförloppet för henne är verklig historia, även om den är aldrig så närliggande och skakande och upplevd av far och mor?

Det kan inte vara den konventionella utformningen av konventionella karaktärer. Inte heller själva händelseförloppet. Nej, det är helt enkelt den massuggestion, som inte bara återges ypperligt i de stora scenerna utan också smittar av sig till åskådaren. I denna rojalistiska, militaristiska, patriotiska och victorianska högborgerliga film har i ton, bild och ord inlagts en sentimental, suggestiv anda, som sprider smittöfrön likt en epidemihärd till den passivt mottagande och tanklöse. Det är den imperialistiska och rojalistiska extasen. Känslan av att Britannien är världens härskarinna, stoltast bland stater och engelsmännen Guds egendomsfolk på jorden. För filmens unge man blir kriget ett lustigt äventyr. Det kan inte hjälpas, att han gör sin mor stor sorg. Han kan inte stanna hemma, som en överksam åskådare på avstånd. Han måste ut och offra livet på slagfältet. För hans fader, den grånade generalen, är kriget plikt och allvar, ett offer till fosterlandets stränge Jehova, som måste ha utsett britterna till segerherrar. Med värdighet fullgör han sin offergärning.

En enda scen griper den, som måste ta avstånd från den brittiska, patriotiska extasen. En mänsklig och sann scen! Kriget är slut. Folkmassorna jublar i segeryra och festglädje omkring Trafalgar Square, där det smäckra Nelsonska monumentet reser sig mot skyn. En ensam kvinna med ögonen förblindade av tårar trevar sig fram

(Forts. sid. 25.)

AFTONBLADET

Extra.

FYSKLAND  
ämnnar N. F.!

AFTONBLADET

EXTRA KVALLS

VARNING  
för KRIG

Engelska lordpressen mot regeringen  
Amerika och dominions svika London

KVÄLLSUPPLAGA

SENASTE EDITION

NYA DAGLIGT ALLEHANDA

Den 16 oktober

KRIG eller FRED?

Europa avvaktar —  
Genève tager paus

Huru börser och valutamarknader reagerat

Dollarn i höjden, guldnet faller starkt —  
Senator Borah anser krigsrisk föreliggande

BRACH

Några av de senaste veckornas löpsedlar.

Tidningsartiklarna mot freden äro skrivna med en penna skuren av samma stål som kanonerna och granaterna. (Briand).

Kampanj MOT pressen,  
som agiterar och låter  
köpa sig av krigsspeku-  
lanterna, kampanj FÖR  
pressen, som vill upplysa  
och samla till förnyelse.

## STÄMNINGEN I KVINNOLÄGRET INFÖR DEN AKTUALISERADE FÖRSVARFRÅGAN

— Jag intervjuar inte längre de stora politikerna, diplomaterna, de namnkunniga. De ha inget att säga. De ha blivit för uniformerade. Nej, det bästa stoffet får den journalist, som går ut till männen och kvinnorna i ledet, de kunna meddela erfarenheter och iakttagelser, som ställer problemen i ett nytt ljus. Så ungefär yttrade sig den socialdemokratiska, universella journalisten i Genève, allas vår Sven Backlund under ett samtal om våra dagars journalistik.

Riktigheten i detta konstaterande slog oss vid den rundfråga Morgonbris företagit till arbetande kvinnor i olika delar av landet för att utröna stämningläget inom deras kretsar beträffande försvarsfrågan inför de senaste månadernas utrikespolitiska oro-väckande händelser. Tidningsaffischerna ha skrikit ut: Världskrig förestående?, men gatutrafikanterna ha passerat vidare till synes aldeles oberörda. Och med förtvivlan har man frågat sig: Är folk i allmänhet verkligen så likgiltiga för sin samtid, förstå de verkligen inte att detta hot gäller dem och deras hem såväl som alla andras. Vår rundfråga möttes emellertid av motsatsen, som visade att under den skenbart lugna ytan råder hos menige man förvirran och förfäran inför vad en nästa dag kan föra med sig, vad som händer förefaller oundvikligt, oåterkalleligt. Men man vägrar ändå tro att det inte skall finnas någon möjlighet att hejda dårskapen. En efter en ge de tillfrågade utlopp för sin vända på samma sätt som den första i raden av namnlösa — en namnlöshet, som de vilja ha orubbad, ty "jag är så oansenlig och obetydlig att jag vill på intet sätt göra uttalanden som kan synas stå i motsättning till det som vårt parti och vår regering måste komma att inta, svarar en presserska i en konfektionsfabrik. Jag böjer mig lojalt i fast tro på att man på detta håll gör det bästa som står att åstadkomma. Man bör inte göra det svårare för dem än det redan är. Därför har jag dock inte släppt tron på att vi en gång skall uppnå målet: Aldrig mera krig! Min innersta känsla framkallar hos mig ett pockande behov att få ropa ut: Bort med allt vad militärer och vapen heter. Till människorna i alla länder skulle jag vilja ställa frågan: Äro vi icke till för något annat och bättre än att gå ut och slå ihjäl varandra. Alla ni, som kallas under vapen! Säg nej, när kallelsen kommer!"

Morgonbris huvudkommissionär i Göteborg förräder likaså att försvarsfrågan är hennes "dagars oro och natters vända". Hennes svar lyder:

Tack för det förtroende till mitt omdöme, som jag spårar bakom det tillfälle som givits mig att uttala mig i en så oändligt viktig fråga och därtill så sorgligt aktuell, som försvarsfrågan är just nu.

Tyvärr vågar jag ej göra ett uttalande just nu, därför att denna sak är f. n. mina dagars oro och mina natters vända. Jag står icke på fast mark, i denna sak.

I min ungdom lärde jag att proletären har intet fosterland att försvara, han har endast att försvara sig själv och sin klass mot förtrycket från dem som sutto vid köttgrytorna i alla länder och jag skrev under på den uppfattningen.

Detta försvar har av arbetarklassen skötts med den fredliga offensivens vapen, med de demokratiska idéernas dagliga inväxande i större delen av vårt folks inställning till samhällsproblemen, och resultatet är att vi, vårt land och vårt folk, i denna stund förvisso äger ett fosterland väl värt att försvara. Då en människa är i livsfara kämpar hon för sitt liv, då ett folk är i samma fara är naturligt att det söker försvara sig. Ett folk lever endast genom demokratin, det är folkets andningsorgan, därför är också diktaturen snaran som till varje pris måste slitas. Aldrig har väl nordens små folk haft så stor orsak att försvara sitt liv som nu om det eventuellt ifrågasättes. Så långt är jag klar med min uppfattning. Men hur skall detta försvar ske i fortsättningen och vad ha kvinnorna att göra. Jag kan ännu icke acceptera vapnen, det är omöjligt, kära Red. Där stannar min tanke och flyr över till andra banor.

Här i Göteborg har klubbarna just ordnat en diskussion om denna sak där Rickard Lindström skall tala med anledning av hans artikel i Ny Tid, 14 okt. om Demokrati och försvar. Så Red. ser, vi vilja alla komma till klarhet i denna sak.

Inez SÖDERBERG, Göteborg.

### KVINNORNA MÅSTE HANDLA INNAN DET BLIR FÖRSENT!

Vi ha åter fått ett, det mest tydliga bevis för, att själva den så kallade försvarsberedskapen är det största irritationsmomentet i samarbetet staterna emellan.

Själva förekomsten av rustningar uppammar viljan till kapprustningar och väcker misstroende mellan länderna.

Vad därför kvinnorna böra göra nu och alltid det är, att med all kraft stödja de demokratiska partier, som arbeta för den slutliga avrustningen.

Kvinnorna få inte sitta med armarna i kors, för att först när faran står för dörren, yrvakna börja undra vad de skola ta sig till. De måste lära sig känna ansvaret, och att handla ansvars- och målmedvetet.

Hulda FLOOD, Stockholm.

## VI KUNNA INTE AVRUSTA NU?

Ett ohyggligt drama går nu över mänsklighetens spelscen. Europa står invid ödesvägen. Kampen mellan ont och gott, mellan förnuft och vanvett, mellan rätten och makten är fruktansvärd, och går nog, med K. Alf Ahlbergs ord, rakt igenom människosjälarna. Allt vad mänsklig utveckling bringat samman som kan ge vår egen tid utsikt att nå en högre plattform för sin livsföring, allt som av vår egen tid berikat skulle gå i arv till framtidens folk är insatsen i den ödeskampen.

Från okunnighet, vidskepelse och barbari har mänskligheten arbetat sig fram till allt högre utsiktspunkter. I den kulturkampen har västerländsk socialdemokrati under ett kort halvsekel gjort en insats av största värde under parollen "Frihet och Människovärde".

Hos oss har under den parollen sten lagts till sten för att grundmura "Folkhemmet Sverige". Är det ock långt ifrån färdigt är det dock mer än en dröm och kolonnerna som bygga, växa. Kring demokratin, kring positivt uppbyggnadsarbete, kring devisen "Frihet under ansvar" fylkas nu nordens fyra folk som aldrig tillförne. Men, mot allt detta reser tiden ett stigande hat, som bär okunnighetens, råhetens och våldets märke. Vi veta det alla. Vi socialdemokrater ha i vår livssyn accepterat en grundtanke: fred och mellanfolkligt samarbete. Men vi sveko den om vi drevo den satsen så, att vi motståndslöst gävo till pris åt Makten och hans många bundsförvanter de värden som vi som svenskar, människor och socialister äro satta att vårda. Ingen socialist kan därför "gå udenom" tidens ödesproblem eller avvisa de krav på handling som nu ställas eller kunna komma att ställas. Därför kunna vi inte heller avrusta.

*Annie WALLENTHEIM, Skuru.*

## INFÖR ETT ENAT FOLKS BESLUTSAMHET

Finns över huvud taget ännu möjlighet till försvar med militära metoder? Ett kommande krig skulle bli människornas undergång. Alla försök att försvara de stora städerna, t. ex. London, Lyon, Odessa och Milano mot fingerade luftangrepp, ha visat sig fruktlösa. Ingen kan längre försvara sig med militära medel, men alla kunna åstadkomma en ökenartad förödelse. Låt oss ta det just nu i söndags givna radiostycket "Den drömda armén" av Leslie Baily som förebild för vår dagliga idékamp. En beväpnad armé söker med våld överskrida gränsen till ett neutralt land. Men på andra sidan gränsen stå tusentals män, kvinnor och barn, helt obehäpnade, som en moralisk mur. Den anryckande armén kan inte komma framåt. Soldaterna vägra att skjuta mot värnlösa, t. o. m. hästarna skygga frustande tillbaka. En kapten blir dödad av sin egen sergeant, när han ville hugga ned en värnlös mor med sitt barn.

Vad kunna vi kvinnor nu göra? För det första: i våra hem, hos våra barn arbeta fram just den djupa politiska visdom som nämnda radiopjäsa ger uttryck åt: det militära våldets vanmakt inför ett enat folks beslutsamhet att helt enkelt slunga alla militära vapen, den moraliska kraftens seger över barbariet.

För det andra: ge vårt kraftiga stöd åt dem, som i våra skolor dagligen arbeta på dessas frigörelse från den militära vidskepelsen.

*Friedl BOHLIN, Lidingö.*

## NYA FÖRSÖK TILL AVRUSTNING

Under de år Nationernas förbund ägt bestånd, har det gång på gång hänt att världen förts nära en kris genom statsmännens konservatism, deras obenägenhet att uppge sina staters egoistiska tillfälliga intressen, deras ömtålighet om sina suveräna nationalstaters prestige. Men åtminstone hittills har det varit så att de tagit sig samman inför ansvar och risker, ingen normal människa vågar möta, och startat samarbetet på nytt, ehuru från en annan utgångspunkt, varigenom man försökt dölja att man egentligen gett upp tidigare obönhörliga ståndpunkter. Min förhoppning — som man bör ha kvar in i det sista — är den att tyngden i de argument som tala för samarbete mot kapprustningar och nya krig skola tvinga till ett nytt försök att få en avrustningskonvention till stånd som lägger rustningarna under kontroll.

Naturligtvis skulle det oerhört tröga arbetet på avrustning och interstatlig organisation lyftas upp och tvingas att gå lättare och utan dessa farliga bakslag, om kvinnorna slöte sig samman och sade ifrån att de vilja ha ett resultat. Det finns ju också möjligheter för dem: internationella organisationer, skapade endast för att uttrycka kvinnornas fredsvilja, såsom Internationella kvinnoförbundet för Fred och frihet — med svensk sektion — och kvinnornas avrustningskommitté (Dingmankommittén) i Genève. Men inte ens den mest fullkomliga plan för sammanslutning och opinionsyttring kan åstadkomma mycket, så länge kvinnorna inte fattat den stora besökelsens stund i vilken



Inez Wickström synnerligen populär både i sin egenskap av fosterbarnsinspektör och av agitator för den socialdem. kvinnorörelsen.



Tua Ström, maka till redaktör Fr. Ström och författarinna under pseudonymen Tage Stam till bl. a. de dramatiska verk, "Hjulet, Renegaten m. fl., vilka utkomna under de senaste två åren redan låtit mycket tala om sig.

de stå. För närvarande arbeta vi därför ännu på upplysningens, väckandets stadium för att få kvinnorna att fatta stundens allvar, och förstå vad världsläget fordrar av dem. I dessa tider då varje minut är dyrbar, måste vi slita med att övertyga kvinnorna om deras ansvar och makt, en för en. Kanske kommer det en budbärare och ett budskap som går som en storm över dem. Till dess få vi lägga vår energi på en förberedande uppgift, men den bleve lättare om alla kvinnor, som fått upp ögonen, verkligen ville lägga ner sin kraft därpå.

Jag har inte sett några sådana rubriker, men om jag gjort det, skulle jag inte ha tänkt något annat än vad jag tänkt varje dag de sista tio åren: vad kan jag göra i min ringa mån för att söka förhindra en sådan världskatastrof? Därunder har jag mer och mer kommit därtill att fråga mig var min arbetsuppgift ligger i Sverige. Jag anser inte att Sverige är så fredligt och oskyldigt att dess fredsvänner böra gå ut och predika för andra länder som man alltid blir ombedd att göra. Vad Sverige kan göra, genom en aktiv förbundspolitik, genom att lägga sin krigsindustri under kontroll, genom att bidra till att fredsviljan i världen manifesteras och genom att sätta in ett motinflytande mot de onda makter som vilja dra världen i fördärvet — det är den stora frågan för alla svenska pacifister, män som kvinnor.

*Elin WÄGNER*

### RIKET, SOM SÖNDRAR SIG MOT SIG SJÄLVT

Morgonbris vill veta min ringhets syn på försvarsfrågan? Den har jag redan varit förmäten nog att deklarerat en gång i en liten pjäs, "Ny lösen".

— Nå, sen dess är hela världsläget förändrat. Och nya signaler hissade lite varstans. Avrustare bli upprustare.

— Ett slags konjunkturbetingad antimilitarism alltså, som sviker när den prövas, vad är den värd? Nej!

— Jamen, det gäller att hindra fascismen att bli mer än en mycket tillfällig konjunktur?

— Om fascismen är en fas i kapitalismens ohejdliga förvittringsprocess, så blir den mycket tillfällig. Vilket som.

— Så den borgerliga demokratin skulle icke försvaras mot diktaturen? Med vapen i hand?

— Äro icke bägge äktfödda barn av kapitalismen? Den yngre bara mera vanartig? Krig mellan dem exemplifierar bibelordet om riket, som söndrar sig mot sig självt. Krupp äter opp Bofors. Jag kommer plötsligt att tänka på Bergströms teckning i S. Nisse-Strix: Aptit, en man som är så glupsk, att han äter opp sig själv. En träffande symbol för kapitalismens situation just nu.

— Allt det där är lätt att säga för en oansvarig.

— Visst. Och så här kan vi disputerat till domedags otta — vi möts aldrig.

*Tage STAM (Tua Ström, Äppelwiken).*

För oss här i Sverige måste ju särskilt den politiska situationen i Centraleuropa framstå oerhört ödesdiger. Inför den fara, som nazismen utgör, står mången svensk medborgare nu tvekan beträffande sin ställning till försvarsfrågan.

Att nazismen är något, som måste bekämpas, kraftigt bekämpas, därom äro alla fredsvänner ense. Frågan är med vilka medel.

Skulle militär upprustning vara det enda, åtminstone det mest effektiva? Mången även bland dem, för vilka arbetet för fred och samförstånd mellan folken varit en hjärtesak, börjar undra, om det inte är så. Nazismen! Hellre vad som helst. Hellre detta, som förut stått som det hemskaste av allt hemskt — kriget. Åtminstone förebyggande av krig i form av upprustning.

Vore upprustning ett förebyggande av krig? Vad skulle vårt land nu vinna genom en upprustning?

Hitler-Tysklands misstro, kanske öppna fiendskap bleve måhända vår enda, mycket tveklaktiga vinst.

Ha då vi fredsvänner, när det kommer till stycket, intet annat vapen mot våldet än kanoner, giftgaser och bomber? Skall vår tro på att genom humanitet, kärlek och rättfärdighet kunna skapa ett mera harmoniskt förhållande staterna emellan svikta vid det anlopp nazismen utgör? Anstår det oss att bidra till framalstrandet av misstro och fiendskap mellan två folk? Måste vi ej åtminstone besinna oss litet mera, ej i skrällen glömma bort, att Tysklands folk består av individer, som i sinom tid skola kunna tänka och döma som människor i allmänhet kunna tänka och döma? Kan det ej gälla för oss att tro en smula på detta folk, som lidit så över hövan, att det nu, åtminstone till synes, villigt låter sig ledas av den starke mannen — vår tanke om honom och hans statskonst må vara vad den vill?

Måhända göra vi Tysklands folk och den tyska folksjäl, som säkerligen ännu väntar på att komma till sitt sanna uttryck, en tjänst, om vi hölle tillbaka våra yttringar av misstro och ovilja åtminstone så till vida, att vi ännu ej gå inför upprustning. Vad böra då vi, de fredsälskande kvinnorna, göra?

Tro på det godas makt, alltjämt. I våra hem, bland våra arbetskamrater, i våra klubbar

*(Forts. sid. 20.)*

### ETT MOTINFLYTANDE MOT DE ONDA MAKTERNA

### FÖRDÖM HITLERSYSTEMET MEN HETSA EJ MOT FOLKET

## KVINNOR ÄLSKA ÄRAN

Ni älskar hjältarna på permission  
och oss, som stolta sår kan visa fram.  
Ni dyrkar ordnar; ni står fast i tron,  
att tapperheten sonar krigets skam.  
Ni gör oss bomber. Och ni hör med spänning  
och rörelse vårt tal om smuts och skrik.  
Ni yves åt vårt mod i stridens bränning  
och klär med sorgens lager våra lik.



Scener ur filmen *Cavalcade*  
Slutskålen, som de två dricka i grå-  
nad värdighet för fosterlandets ära.

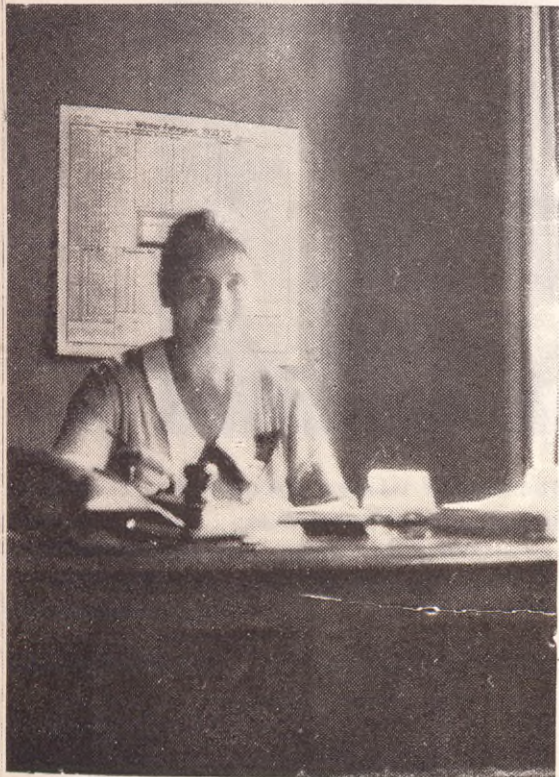
Ni "tror ej på reträtt av tappra briter"  
— när alla helvetsfator jaga dem  
att över likens hopar blint gå fram.  
O, tyska mor, som blid vid brasan  
sitter.  
när du i drömmar väntar sonen hem,  
hans huvud trampas djupt i blod och  
slam.

*Siegfried SASSOON*  
Översatt av Lillemor PAULI

De engelska soldaterna bege sig ut i  
boerkriget. (Se vidare text å sidan 9.)







F. n. den högsta kvinnan i Tyskland.



Frau HOMANN, högskoleledare.

På Lessing-Hochschule i Berlin är det fullt hus. Kvinnor, yngre och äldre, av en genomgående flärdfri typ, somliga av de yngre med flåtor runt huvudet och somliga av de äldre i toaletter från anno dazumal, som man säkert aldrig skulle få skåda i Sverige annat än möjligen i de mest avlägsna landsändar. Redbara tyska husmödrar, med ansiktena fårade av efterkrigstidens lidanden, kvinnor, som kanske till största delen aldrig sysslat med politik förut. De har kallats fram av den nya regimen. I sin okunnighet griper de hoppfullt efter varje halmstrå, som kan rädda Tyskland ur dess förtvivlade läge. I kväll skall de få höra föredrag av Frau Paula Siber, Referentin für Frauenfragen im Innenministerium, d. v. s. kvinnornas representant i ministeriet och för närvarande den högsta kvinnan i Tyskland.

Tiden går. Klockan blir en halvtimme över den utsatta tiden. Då stiger plötsligt en yngre blond dam upp på estraden. Det är inte Frau Siber utan Frau Homann, ledarinna för "kvinnornas högskola" Hon förklarar med många gester och ursäkter, att Frau Siber tyvärr inte kan komma. Hon har plötsligt blivit hindrad av något viktigt i inrikesministeriet. Men kanske de närvarande ville framställa frågor, som hon skulle besvara så gott hon kunde.

Frau Homann redogör först vad kvinnornas högskola skall göra. Där skall "de väsentligaste kvinnoproblemen i nutiden offentligt ställas under diskussion. Den av nationalsocialismen på nytt framkastade kvinnofrågan har ännu inte fått sin slutgiltiga lösning. Allt är i vardande." Den nya högskolan skall arbeta med fyra stora uppgifter. 1. Samlande och utbredande av allt historiskt, biologiskt, sociologiskt och psykologiskt vetande om kvinnans levnads-sätt och prestationsförmåga. 2. Fakta angående de tyska kvinnornas möjligheter att verka i och influera på den nya staten. 3. Utbildning av "kvinnoledarinnor" i särskilda arbetsgrupper. 4. Ansvarigt medarbetarskap i vår tids kulturfrågor. Dessutom skall det finnas en utomlandsavdelning, där man skall ge utländska kvinnor tillfälle att studera den nationalsocialistiska kvinnorörelsen och där de "missförstånd" skall redas ut, som upp-

## HUR DEN TYSKA KVINNAN TVINGAS ÅTER TILL DET GAMLA

stått i utlandet beträffande den nationalsocialistiska kvinnorörelsen.

Att vara kvinna är att vara moder — den moderliga kvinnan är samhällets medelpunkt, sade Frau Homann. (Däremot föreföll det inte som om man tilltrorde denna moderliga kvinna någon större intelligens, ty ledningen och ansvaret har tagits ifrån henne. Den förutvarande ledarinna för den nationalsocialistiska kvinnorörelsen, Lydia Gottschewski, har nämligen ersatts med en herre, d:r Krummacher, som ingen människa förut hört talas om.)

Kvinnofrågan skall ej skiljas från andra frågor, sade talarinnan vidare. Tillsammans med männen skall vi arbeta för statens uppbyggande. (Ett stilla sorl hördes i församlingen.) Ja, jag vet vad ni knotar över, sade Frau Homann och skrattade. Att en man ställts i spetsen för kvinnorörelsen. Det har förefallit, som om den alldeles skulle gå tillbaka. Men det är bättre att en man står i spetsen för den nu, tills vi alla kan ställa oss bakom en ledarinna. Vi är ännu inte mogna för att arbeta självständigt. Vi måste väcka ansvarskänslan hos kvinnorna, så att de blir mogna för sin uppgift i det nya Tyskland. —

Frau Homanns flytande svada tycktes inte fullt övertyga åhörarinna. De ville ha mer konkreta fakta än fraser om modern som medelpunkt o. s. v. Men det var mycket svårt att få bestämda uppgifter. Bakom Frau Homanns ljuva leenden dolde sig en ansenlig skärpa och man fick det intrycket att hon inte tyckte om närgångna frågor eller motsägelser. Tro, resonera inte, tycks vara en genomgående princip för de nationalsocialistiska ledarnas inställning gentemot sitt folk. Då några äldre kvinnor, som tydligen var något mer politiskt orienterade än flertalet, framställde frågor om den blivande organisationen, avfärdades de överlägset och nonchalant av Frau Homann, som gav mycket svävande uppgifter och angående de flesta frågor förklarade, att saken ännu inte var fullt utarbetad.

Det var en föga givande kväll. Emellertid blev undertecknad senare erbjuden en intervju med Frau Siber.

Jag begav mig alltså i väg till "Reichsministerium des Innern" vid Königsplatz (det är kejsartidens gamla namn, som återtagits, efter revolutionen hette den Platz der Republik, men sedan Hitler kom till makten har den åter blivit Königsplatz...). I trappan kom en grupp herrar i bruna uniformer, som högtidligt sträckte upp handen. Genom åtskilliga korridorer och gångar kom man fram till det arbetsrum, där Frau Siber hade sin varelse.

Hon sitter där tillsammans med en sekreterare. Frau Siber är en medelålders kvinna, som gör ett mer sympatiskt intryck än Frau Homann. Troende nationalsocialist förstås. Jag berättar att jag kommer från Sverige och gärna skulle vilja veta litet om kvinnornas ställning i det nya Tyskland.

Kvinnorna i det nya Tyskland har det utmärkt, säger Frau Siber. Vi är det första land som har en särskild representant för kvinnofrågor i inrikesministeriet. Under denna första tid har männen naturligtvis inte haft tid att tänka på kvinnofrågan, men nu skall vi också lösa denna. I kvinnornas sköte vilar ju folkets framtid. Kvinnans högsta uppgift är att vara moder. Viljan till moderskap har trängts undan genom de liberalistiskt-marxistiska villolärorna, som kommer kvinnorna att vilja undandraga sig det heliga moderskapet (ett sådant undandragande kan väl aldrig bero på ekonomiska eller sociala orsaker?). Födelsestatistiken i Tyskland visar en nedgång på en million om året. (Och hur många svältande visar statistiken?) Det största barnantalet finner man bland de fattigare klasserna. Detta, förklarar Frau Siber, beror på "naturliga lagar". För den enkla kvinnan av folket, vars liv inte erbjuder så många andra glädjemen, är moderskapet inte offer utan glädje så länge hon kan skaffa en bit bröd åt barnet. (Men när hon inte kan det längre?) Egoismen och villolärorna har inte trängt in där i lika hög grad (nej, marxismen har väl sina huvudsakliga anhängare bland de högsta samhällsklasserna.) Att återuppväcka viljan till barnet hos kvinnorna är lösningen på vår kvinnofråga. För detta måste kvinnorna befrias från ekonomiska bekymmer — genom att arbete skaffas åt männen, som skall försörja dem och barnen. Vid en skilsmässa skall modern och barnet ekonomiskt säkerställas, om hon är utan skuld till skilsmässan. (Skall hon i annat fall svälta ihjäl? — ty självförsörjande får hon ju inte vara.)

Den nya unga flickan skall fostras till moder. De båda könen skall dock inte i förtid vänjas vid varandra. Ty just den unga flickan imponeras av det som är manligt, men när hon försöker härma det, förlorar hon sin fina kvinnlighet. Detta hindrar dock inte att hon skall få en sund kroppslig uppfostran, så att hon skall få kraft

att hela livet bringa de offer som krävas av henne. (1800-talets själ i 1900-talets kropp — det är tydligen det "nya" idealet.) Som husmoder har hon en viktig uppgift att fylla i landets nationalekonomi. —

— Menar Frau Siber alltså, att kvinnorna skulle sitta hemma och vänta till dess de blir gifta?

— Nej — naturligtvis inte. Alla vägar står naturligtvis öppna för dem fortfarande, skyndar Frau Siber sig att svara. De får studera vid högskolor om de vill. De måste bara bevisa att de verkligen har vetenskapliga anlag. Men kvinnans rätta plats är ju egentligen hemmet. Vi kommer också att med det snaraste genomföra det s. k. arbetstjänståret, då alla kvinnor får utföra ett års husligt arbete vid offentliga anstalter o. d. De får kläder, en s. k. yrkesdräkt, vivre och fickpengar under den tiden. Det kommer att bli en hjälp att avskaffa arbetslösheten bland kvinnorna (och även att avskaffa det betalda kvinnoarbetet!). och dessutom bli en förberedelse för kvinnans uppgift som maka och mor.

— Men kommer det att finnas möjligheter för kvinnor att arbeta som självförsörjande?

— Naturligtvis. Allt arbete står öppet för dem, förutsatt att de verkligen har anlag för det. (Dagen förut hade jag träffat två konstnärinnor, som arbetat för Ufa men blivit avskedade endast med den motiveeringen att de var kvinnor.)

— Det lär ju dock förekomma, att kvinnor avskedades till förmån för män?

— Mannen som familjeförsörjare måste ju gå i främsta rummet. Alla kvinnor vill väl ändå helst bli gifta. Men som läkare och lärarinnor har kvinnorna uppgifter att fylla, som stämmer bra överens med deras moderlighet. (Men föreståndarinnorna för flickskolorna har avskedats och ersatts med manliga rektorer.)

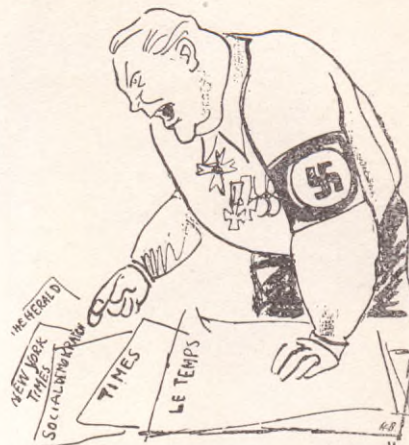
— Hur kommer det sig att en man satts i spetsen för Tysklands kvinnorörelse?

— Jo, säger Frau Siber med ett blött småleende, vi kvinnor behöver en mans robusta kraft vid vår sida. D:r Krummacker är vår ledare och jag är endast hans ställföreträdarinna.

— Men i det här fallet är det väl egentligen fråga om andlig kraft och en sådan skulle väl kvinnorna själva kunna prestera?

— Nej, vi kan inte underordna oss en ledarinna. Vi behöver en man som ledare, säger Frau Siber och bakom det blida småleendet förmärks en viss skärpa. Det är åter igen principen: tro, resonera inte, som går igen. Frau Siber är tydligen en varm anhängare av denna princip.

(Forts. sid. 29.)



Gud vad de förföljer oss. Nu har de igen citerat vad jag har sagt. (Teckn. av Hans Bendix ur publikationen „Aandehullet“.)



Där kan ni se själva. Hon är nazist. (Teckning av Ib Andersen.)

Vem äger individen?

— En pojkel

— Gott! Dra på honom uniformen.

Teckning av Jensenius.





Disa VÄSTBERG

— Kvinnorna i de norrländska industridistrikten behöva inte skämmas för sig. Jag vet inte om det är överord, men stiligare människor än vi ha i Norrland finns inte, i all synnerhet kvinnorna. Utan deras målmedvetna fasthet och offervilja skulle såväl de fackliga som de politiska striderna fått ett annat resultat.

— Den som säger detta är en Norrlands egen dotter med skogens mörka ton över sig, fru Disa Västberg, som i dagarna tillsammans med sin familj brutit upp från Sundsvall och helt byggt nytt i Åkeshof utanför Stockholm. De två Västbergarna, sedan sin tidigaste ungdom oförtrutna andliga nyröjare, som lett och sporrat sin omgivning till en samma friska marsch framåt lämna ett stort tomrum efter sig hos det norrländska sågverksfolket. I brev till Morgonbris ge särskilt de kvinnliga kamraterna genom Cecilia Magnusson i Medelpad uttryck för djup saknad och bedrövelse, därför att de förlorat Disa. Även om hon ser lika intagande och käck ut som sina två unga döttrar, så hade Disa i alla fall kommit att bli deras andliga moder, den vilken haft tålmod och förståelse för den enklaste, den vilken alltid försökt leta fram den ärliga meningen i det tafattaste diskussionsinlägg, den, som därför också förmått den pinande mindervärdighetskänslan hos den hårt pressade, slitna hustrun i det norrländska arbetarhemmet att vika undan. "Visst veta vi", säger Cecilia Magnusson, "att ingen människa är oersättlig i den här världen och vi hysa stor tillit till den kampdugliga så mycket

## VAD NAZISTYNGLINGARNA INTE VETA DISA VÄSTBERG VILL VISA DEM NORRLAND

bättre än vår generation skolade ungdom, som nu står beredd att ta vid, men Disa och Moje ha själva växt upp i samma ringa hem som vi, varför de äga en kunskap om oss och våra förhållanden som få andra. Särskilt i dessa orosfyllda dagar hade vi behövt den fasta ledarhanden, som vi alltid litat till. Det är emellertid att hoppas att vi nu bättre skola känna det vi alla ha ansvar och skyldigheter och måste spänna våra krafter."

— Jag skulle önska — säger fru Västberg — att jag vore i tillfälle ta den om verkligheten okunnige nazifierade borgarungdomen i högskolorna och ämbetsverken med upp till en studiefärd genom Norrlands skogsbygder och industrisamhällen och visa den vad arbetarnas organisationer betytt för dessa väldiga obygdter. När man hör oerfarna, uppblåsta ynglingar och flickor slå omkring sig med sitt fältrop: Slut med fackföreningarna, ned med fackföreningspamparna, måste man beklaga dem, att de undanhållits vetskapen om de kulturella stordåd just dessa föreningar och deras ledare utfört till hela vårt lands fromma. Gustaf Näsström kunde inte undgå att konstatera det vid sitt nyligen gjorda Norrlandsreportage. "Det inte träpatronerna själva lyckats åstadkomma det ha arbetarna förmått genom sina organisationer", framhåller han. Det är inte många år sedan Norrland, och framförallt sågverksdistrikten, var ett Klondyke med allt vad det kan rymma på ont och gott. Arbetarbarackerna slogos upp i en hast utan någon annan tanke än att bli ett nödortfött skydd åt de från landets alla hörn tillskyndande lösarbetarna, som långt ifrån alla gånger var guds bästa barn. De låga lönerna, den långa arbetstiden gav ej heller kraft och lust över förbättrande av den torftiga omgivningen. Men se nu på alla dessa egnahem, där man i allt större utsträckning sökt locka fram grönsaksängar och blomrabatter ur tallmon — blommor och grönsaker var tidigare okända begrepp för Norrland — och se

på människornas sätt att gå och kläda sig. Det är en enda lovsång till organisationerna. Nazistyinglingarna söka ju efter hjältar. Bland de av dem förhånade fackföreningspamparna skulle de kunna finna strålande hjältedater. I organisationens början betraktades dessa män som asociala individer och fingo föra den fågelfries tillvaro, jagade från arbetsplats till arbetsplats. De som prenumererade på en tidning som Nya Samhället måste krypa bakom husväggarna för att undgå stryk. Ungdomen, som följde agitatorerna, skildes från föräldrahemmen genom bannlysning från arbetsgivarna, vilka hotade föräldrarna med bortköring om de vidare öppnade sina dörrar för sönerna, vars önskan att medverka till människovärdigare förhållanden för det svenska folket gjordes till ett samhällsbrott. Min man som växt upp i Sandviken och där tidigt kom med i den nya rörelsen, förvisades på så sätt från hemmet och kunde endast nattetid smygande ta vägen dit för att få utbyta en hälsning med sin kära mor. Nu sedan organisationerna vuxit sig starka har oviljan mot dessa överflyttats på dem, som ännu stå utanför. De som förr var fågelfria, de föraktade, utarmade ha flyttat in som mogna och myndiga män och kvinnor i samhällets ledning. Men de tidigare utståndna striderna har satt sin prägel på dem, härdat dem, liksom deras säregna levnadsförhållanden långt från den moderna tidens möjligheter, inte minst i bildningsavseenden, och de väldiga avstånden mellan människorna. Förvånad frågar den bortskämda stockholmaren vad som driver mannen som entusiastiskt går en mil genom ödebygden på obanade stigar för att bevista ett möte i ett fallfärdigt Folkets hus. "Jo, svarar han, det är som att gå till fest. Jag vill träffa människor som jag får säga goddag till och tacka för sist." Det är förunderligt med vår ungdom, som brottats värre än andra med arbetslöshet och kommunism. Ni skulle se dessa stilig unga män och kvinnor vi ha med i organi-

(Forts. sid. 24.)



## D Ä R E L L E N K E Y H A R S Å T T

— Ellen Keys anda lever. Det är hennes tappra strid för ädlare livsformer åt alla, hennes av stark övertygelse burna propagerande för sol och fri rymd åt varje individ, som går igen hos våra dagars radikala socialt betonade arkitekter, teknici och socialarbetare. De äro måhända inte själva medvetna om det, men vi, som tillhörde den generation för vilken Ellen Key blev fostraren som ingen annan, vi spåra tydligt skörden av hennes vackra sådd.

Den som fäller dessa ord, är en bland de många, vilka tack vare Ellen Key funnit en bestämd livslinje, lyckats forma sin utveckling så att de i denna dag kunna bildligt talat betrakta resultatet som en fullödlig skulptur.

Morgonbris har många anledningar att stanna inför detta konstaterande, ty den som gör det är ingen mer eller mindre än Morgonbris trofaste vän och medarbetare Adolf Vessman, som understött sin fru vår förbundsordförande och Morgonbris förutvarande redaktör Signe Vessmans försök att genom Morgonbris bl. a. förmedla Ellen Keys ljusa läror till de djupare kvinnoskikten, som mer än andra äro i behov av den stora människovännens sporrande vägvisare.

Det är inte första gången Adolf Vessman sagt oss härovan men i dag gör han det som en alldeles särskild personlig tacksamhetsgård till Ellen Key. Paret Vessman har nämligen för några veckor sedan installerat sig i en liten egen villa i Ängby efter att under tjugofem år troget bott i ett och samma hyreshus i Vasasta'n. Detta nya Vessmanska hem borde en och var bli i tillfälle att få se. Det är en strålande manifestation av den Keyska andan, av en självförvärvad kultur, framodlad under en ständigt andlig förnyelse, som trotsar år och grånade tinningar. Trots att interiören till större delen består av de gamla möblerna ger den ett ovanligt modernt, i ordets bästa bemärkelse modernt och friskt intryck, som om där

bodde ett ungt, nygift par. Där är inga pampiga pjäser och den lilla villan består endast av ett rum och kök, men likafullt imponerar det, på samma gång värdigt, vilsamt, ombonat som generöst, färgvackert och livfullt. Den vilken ej förstår den rena, ljusa väggytans betydelse, vilken ej förstår att hemmet ej skall vara enbart till för att visa upp utan främst till för de människor, som skola bo där skall i nr 9 av den funkisskurna småstugeraden i Ängby undergå en genomgripande väckelse.

— Vilket trollspö har ni använt för att locka fram detta mönsterhem?

— För den moderna nutidsmänniskan är, svarar hr Vessman, väl det främsta önskemålet vid ordnandet av ett nytt hem att ernå största möjliga förenkling av det husliga arbetet samt att få det sådant att det skänker den vederkvickelse, trevnad och ro man behöver för att kunna rekreera sig både andligen och fysiskt efter dagens utåtriktade, hetsande verksamhet.

Men detta byggande innebär många dyrköpta erfarenheter — framförallt att allting ställer sig dyrare än vad som beräknats. Tyvärr får man dem i efterhand och kan inte gärna få nytta av dem med mindre än att man gör om experimentet. Som ni ser är stugan av den mindre typen av Stockholms stads standardiserade småstugor. Exteriören är här alltså given. Tomtvalet sker också inom ett starkt begränsat område, varför det endast blir interiören som ger rum för den personliga formgivningsförmågan. Och det är ju inte det minst betydelsefulla. Tvärtom.

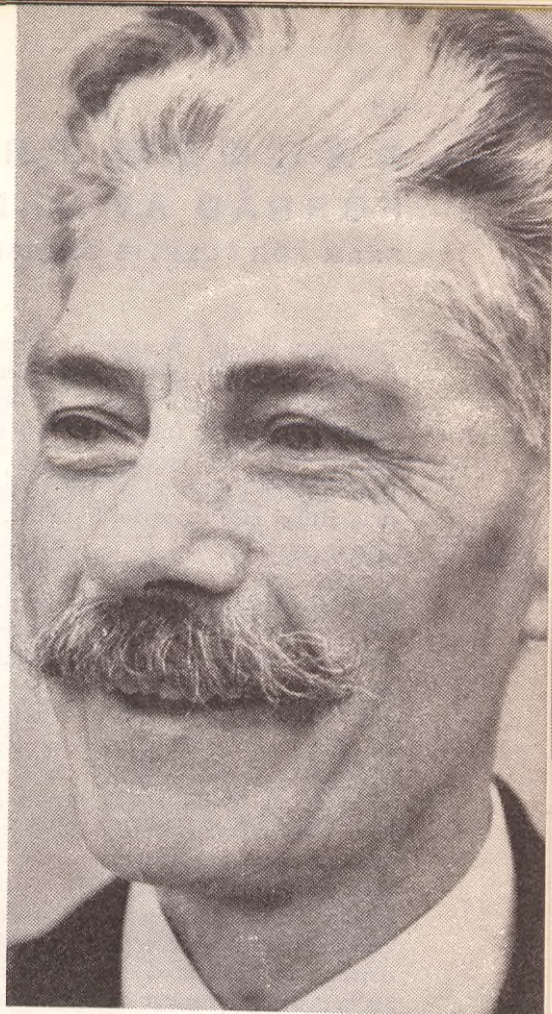
Före byggandets början gör man givetvis upp en plan och prövar totaleffekten för sitt inre öga.

— Nå, motsvarar verkligheten densamma?

— Naturligtvis. Annars hade man ju varit en misslyckad "hemdanare".

Det mindre angenäma man får tas med vid det praktiska ordnandet av de många olika detaljerna sjunker undan allt eftersom man ser förväntningarna bli infriade. Och inredningskapitlet, är ju ett outtömligt och intressant ämne. Om detta skulle jag gärna vilja säga några ord. Avgörande för nästan alla detaljer i interiören är väggarna, bakgrunden eller fonden för möblerna och prydnadsföremålen.

Det ligger då i sakens natur att de smutsbruna oftast tyska tapeter, som småfolket fortfarande så troget omhuldar, äro alldeles förkastliga som väggbeklädnad. Som ni ser förekommer här endast milda, ljusa, svagt för- och samtonande färger av väggar och tak. De mörka dystra färgerna ha säkerligen ej sällan sin andel i att hemmens maskulina innevånare söka sig till krogen,



Adolf VESSMAN

om också denna anledning är omedveten. Vad vi önskat få fram i det nya hemmet är harmonisk helhetsverkan, fri rymd och perspektiv. Därför ha vi undvikit allt ändamålslost krafs. Mindervärdiga tavlor t. ex. ha fått stanna i garderoben. Beträffande tavlor en anmärkning: De måste hänga lågt, helst lägre än det allmänna ögonmättet. Ja, det kanske inte tjänar något till att "predika". Som ni alltför väl vet har ju på senare tiden skrivits och propagerats som aldrig förr om förbättrad hemkultur, inte minst i Morgonbris. Resultatet? Fruktansvärt magert. Husmödrarna tycks inte tro att dylik förkunneelse gäller dem själva, eller också läser de ej därom.

Husmödrarna förmå aldrig åstadkomma någon förenkling av hemmets skötsel så framt de inte förstå att rycka sig ur den förlamande slentrian som synes vara rådande. Förstå de då inte att de med detta skulle få tid över för en rikare livsföring, utan vilken all utveckling är meningslös. Ett rikare men framför allt värdigare liv. Med fördjupad kultur följer tränad iakttagelseförmåga till att även njuta naturens dagligen skiftande scenerier, som gratis bjudes dem som har öppna sinnen härför. Men framför allt måste det bli tid för kvinnorna att delta i det arbete, vilket pågår för det stora gemensamma folkhem som skall bjuda alla dess medlemmar bättre möjligheter att var för sig skapa värdiga hem.

K. A.

ån paret Vessmans nya vackra hem i Ängbyvillan.



## RÄCKER ERT FÖRRÅD AV ORD? FRAM FÖR FOLKLIG SVENSKA!

"Meningen är att få svenska folket att trivas med sitt språk, sådant det ter sig i skrift som tal, att känna sig hemma i det och inte stå främmande och oförstående inför det, utbrister fil. lic. Rolf Nordenstreng i slutet av sin temperamentsfulla artikel med ovanstående rubrik, som nyligen varit införd i D. N. Den svenska normalprosan är inte ämnad att talas, den är ett skriftspråk och ingenting annat. För alla svenskar är den ett främmande, inlärt mål, vimlande av ord och vändningar som i det naturliga talspråket, t. o. m. det mest vårdade, äro omöjliga. Men vi ha alla fått lära oss att så skall svenska se ut, vi ha blivit så indrillade i denna mesopotamiska att vi endast med yttersta möda bryta dess tvång. Och när det gäller att yttra sig offentligt, då tar lite var för självklart att den värdiga högtidliga "normalprosan" är den givna formen, vare sig yttrandet är skriftligt eller muntligt. Det är därför som svensken så ofta har svårt för att ta del i ett offentligt muntligt meningsbyte."

Har svensken verkligen svårt att ta del i ett offentligt muntligt meningsbyte? Frågan bör kunna intressera Morgonbris läsare, särskilt om vi specialisera den till att om-

fatta kvinnorna. Vi ställa alltså frågan? "Har svensken verkligen svårt att yttra sig i ett offentligt meningsbyte och vad är orsaken?" till några kvinnor som äro hemma på området.

Vi fråga fru Elsa Johansson, Norrköpingsklubbens frejdiga ordförande: Det blir bättre och bättre med diskussionerna, konstaterar hon glatt. Men naturligtvis finns det ämnen som komma upp till diskussion, som de känna sig så lite hemma i, att de anse att de icke kunna yttra sig. Men diskutera vi saker de känna till deltaga de med liv och själ, som t. ex. när vi på vår klubb diskuterade kollektivhushåll. Då talade de för den egna rotmosen och den egna diskbaljan så man riktigt hörde att de voro på sin mammas gata. När kvinnorna bara fått tillfälle att sätta sig in i samhällsfrågorna komma de nog att yttra sig offentligt även när det gäller sådana saker.

Fru Disa Västberg, Sundsvallsklubbens ordförande, som besökt och talat hos de flesta av våra kvinnoklubbar, tror att obenägenheten att yttra sig bottnar dels i blygheten, dels i känslan att icke kunna uttrycka det precis så som de tänkt det. Det fattas ord. Ordfattigdomen märkes många gånger, isynnerhet på avlägset liggande platser. Där känna de inte till de ord vi redan ha i vårt språk. Kommer en talare dit med ett akademiskt språk, förstå de inte stora delar av det. Ändå ha föreläsarna nu ett helt annat språk än förr — man minns dem ju bara från sin egen barn-

dom, det var ju många gånger fullkomlig grekiska för en.

Sen återgå vi till utgångspunkten och fråga doktor Nordenstreng själv, om han tror att kvinnorna äro mera ordfattiga än män.

"Det var en svår fråga", säger han, "men jag tror inte att det är sämre bland kvinnorna. Det är en allmän brist."

"Hur skall man råda bot för den bristen? Tror doktor Nordenstreng på radion?"

"Nej, inte som den nu är. Där måste i så fall ske en ändring. Man måste i radion tala svenska — inte läsa upp svenskt skriftspråk."

"Och de folkliga föreläsningarna?"

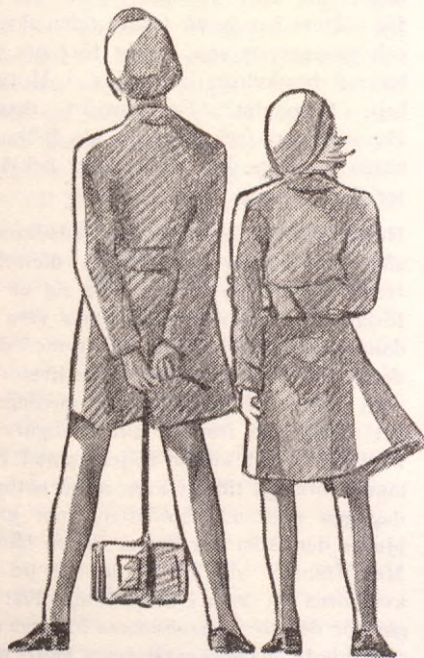
"Nej, inte om de komma med sådana vändningar som det av mig i D. N. anförda exemplet: "Sedan decennier har hela den socialpolitiska expertisen mer eller mindre radikalt varit inställd på att kräva en profylaktisk socialpolitik..." det som jag kallar för kråkmål. Vi måste kräva att våra folkbildare i såväl radio som i katedern använda ett språk som folket förstår. Vi måste efter hand rensa upp vårt ordförråd, så att också olärt folk förstå vad vi säga och skriva. Hur skall det eljest bli möjligt att med verklig framgång idka folkbildning? Jag kan i stort sett hålla med vad redaktör Åkerberg säger i sin utmärkta artikel i Morgonbris tidningsnummer. Jag är glad att Morgonbris vill förena sig med oss som kräva, en folkligare svenska. Och så påminner doktorn om rektor Kjerséns artikel om "Det talade modersmålet", i D. N. för några månader sedan, där han frågar: Hur mycket av gemene mans begreppsvärld med tillhörande ordförråd förstår folktalaren av skilda kategorier i verkligheten att hitta vägen till? Hur mycket vet han om detta förråds verkliga begränsning?

Det kan rektor Kjersén med alla skäl fråga, sedan han vid ett tillfälle ur ett 15 minuters hälsningsanförande utplockat följande ord: princip, realism, demokrati, vital, argument, definition, exponent, identitet, heroism, manifesteras, dekadans, differens, myt, resignation, vision, inkarnation, autentisk. Hemskt, sa' Ryding.

När doktor Nordenstreng i sin artikel framhåller att en folklig svenska bör innebära rikare och noggrannare uttrycksmöjligheter, mera stil och ökad vighet i uttryckssättet och att meningen icke är att utrensa allt som är av främmande ursprung, men det som är ovigt, svåruttalat, svårt att hålla i minnet och det som till innehållet är ovist för det flesta, då har han säkert stora skaror bakom sig i sina strävanden för att svenska folket skall trivas med sitt språk och känna sig hemma i det.

Då blir språket funktionalistiskt, det kommer att fylla den enda funktion ett språk behöver ha: det att göra det lätt för människorna att meddela sig med varann, att förstå varann. E. S.

# Ge barnen



dagligen det de tycka  
mest om och bäst  
behöva! Ge' dem  
ESKILSTUNA MESOST

*Hälsa, skönhet och livs-  
glädje* blir resultatet.

Åt våra barn endast  
DET BÄSTA

**ESKILSTUNA  
MESOSTFABRIK**

Innehavare K. I. KARLSSON

KUNGL. HOV-



(LEVERANTÖR)

# PRESSEN DRÄPTE SKANDALBLADET

Den röda ungdomens framgångsrika kamp mot Nick Carter-floran förpliktade. Det erinrade jag mig någon gång hösten 1926. Det skandahlinska Fäderneslandet och därmed jämförliga blad, en giftig flora i landets litterära örtagård, voro mogna för Nick Carter-litteraturens öde. Den saken enades jag och några kolleger i Arbetarens redaktion om. Vi beslöt helt enkelt att dräpa Fäderneslandet. I egenskap av "flygande" fick jag i uppgift att intervjua bra folk med namn och ord som vägde. Jag vände mig till samhällsförbättrare av alla de slagen. Men det var inte så lätt att få ett uttalande om skandalbladet. De voro mycket skeptiska och de hade gärna sett att vi haft överhetens välsignelse och en kunglig beskyddare i bakfickan. Så här sade man:

— Det där blir bara reklam. Om du åtminstone skrivit i en riktig tidning, t. ex. D. N. eller Sv. Dagbl. Men Arbetaren! Nej, det går inte. Det är ingen som bryr sig om vad som står i Arbetaren.

Det var en prima invändning. Den gjorde mig upprorisk på ett alldeles särskilt ändamålsenligt sätt. Jag spottade i händerna och utförde riktiga reportagebragder. Jag lyckades få flera radikala och bra uttalanden. Bl. a. av Rickard Lindström, Gillis Hammar, Rudolf Holme och några fler. Men en del vred sig som ormar i myrstacken, och ingen kan undra på det. Den som har ett bra anseende skall inte offra det på slikt. Det kan man överlåta åt klubbister och agitatorer, som inte ha något anseende att förlora. Kan man sedan manövrera det så, att man själv får en blomma som lön för agitatorernas arbete må det vara.

Portgångsföret klarades med glans och sen saknades det inte stoff i våra spalter. Landsortstidningar, bl. a. Ny Tid, tryckte av våra appeller. Den ena tidningen efter den andra slöt upp och gjorde självständiga saker. Sv. Dagbl. tog itu på skarpen med skandaltidningen. I Arbetaren, där resurserna inte voro så stora, måste vi stå i för brinnande livet för att inte ligga i lä. Det var några knogiga veckor. På dagarna skrevo vi och på nätterna talade vi på opinionsmöten. Men det blåste morgonvind och det var en tjusning att leva.

Ideella organisationer togo upp saken. Ungdomsförbundets Samarbetskommitté, som representerade landets stridbara ungdom, mobiliserade denna. ABF:s Stockholmsavdelning kallade styrelserna för

huvudstadens arbetareföreningar till överläggning i Arbetareinstitutet. Resultatet blev en aktionskommitté som i fortsättningen organisatoriskt ledde kampanjen. Lokala aktionskommittéer bildades i fortsättningen ute i landet. Dessa utfärdade bojkott mot Fäderneslandet och såg till att bojkotterna höllos i helgd. Detta var förordat med stora ansträngningar. Tit. C. G. Dahlin satte allt på ett kort. Han engagerade kolportörer mot hög betalning. Samtidigt skandaliserades de personer, som stodo i kampanjens spets, på det hänsynslöseste. Det pinglade dagen i ände i våra telefoner:

— Jo, har ni läst Fäderneslandet i dag?

— Nej.

— Men det ska ni göra så får ni se vilka lymlar ni är.

Man kom upp med skandalbladet. En dag läste vi om en mutskandal utan like. Bankdirektör Wallenberg betalade oss för att vi skulle mörda Skandahlins tidning. Red. Engström, Vagabonde, som skrivit ett par friska kåserier i D. N., och undertecknad hade en dag kvitterat ut 14.000 riksdaler rikssmynt i den wallenbergiska banken. Jag hade fått 10.000, Vagabond 3.000 och red. Engström 1.000. Det var betalning efter förtjänst! Skandalbladets historia var givetvis laved från början till slut. Men bladets läsare sade i våra telefoner:

— Ja, där ser man. Sådana är dom, de där idealisterna. De låter muta sig och förstör den enda läsvärda och orädda tidning landet har.

Men vi hade sinne för humor. Vi kände oss nästan hedrade. Om bladet sagt att vi voro kloka och hederliga människor hade det varit komprometterande. Det hade vi inte kunnat värja oss för.

Det blev allt svårare för Fäderneslandet att existera. Många tidningar ägnade Skandahlin och hans tidning en närgående uppmärksamhet. I det avgörande ögonblicket lade Stockholms tidningsutgivare sin röst i vågskålen. Kolportörerna erhöles en liten arbetsanvisning så att säga. Antingen skulle de sälja nyhetspressen och de hyggliga tidningarna eller också Fäderneslandet. Etidera! Man valde nyhetspressen och därmed kunde Skandahlin gå hem och författa begravningsannonserna. Den lät heller inte vänta på sig. Tryckeriet annonserades till salu.

Nu föll litet smolk i mjölken. Några beundrare av Vagabonde ansåg att ett äreminne borde resas till hennes ära. Man fogade ihop en tacksamhetens adress, däri det meddelades att D. N. tagit initiativet till kampanjen. Detta var inte sant. I Arbetaren hade Knut Länström före D. N. anbefallt "järnbojkott" mot skandalbladet. Detta initiativ fullföljdes sedan både organisatoriskt och publicistiskt från Arbetarens sida.

Adressen, som publicerades endast i D. N., upptog en rad fina namn, inte minst på personer, som, när det gällde allvar, vägrat att uttala sig. På första raden fanns namnet på en person, som avfärdade oss så:

— Jag har aldrig läst Fäderneslandet och jag kan följaktligen inte ha någon mening om tidningens innehåll.

All right. Men några dagar senare, då tidningen inte längre fanns, höll man sig med mening om den och tackade D. N. för kampanjen. Dylika kulturbragder verka varken logiska eller renhåriga. Det fanns flera sådana karlar på listan i D. N. Men också de borde ju ha en plats någonstades. Om den här lilla historien kunde lära dem att behandla kämpande journalister på ett ändamålsenligare sätt så vore en del vunnet.

Hösten 1926 utförde i varje fall pressen ett bra samarbete. Det är ju rätt anmärkningsvärt, att konservatismens och militarismens främsta språkrör i vårt land stretade som god parhäst med antimilitarismens och syndikalismens företrädare. Ett sådant samarbete i den sociala renhållningens tjänst bör kunna framkalla reflexionen: Ha inte tidningsmännen möjlighet att också i fortsättningen enas om dylika uppgifter? Det förefaller som om det i dessa splittringens tider skulle vara bra med en smula samarbete. Det verkar inte karaktärsdanande att dag efter natt läsa och skriva sämre valda artigheter.

Så var det bara en sak till: Fäderneslandet har återuppstått. Nu förhåller det sig emellertid så, att organisationernas bojkott mot tidningen aldrig upphävts! Skandalbladet är fortfarande bojkottat. Den som köper detta blad får alltså vara beredd på att ta konsekvenserna. Vi hoppas i varje fall slippa se det i arbetarhemmen.

Elis C:sson FLODH

## SYMASKINER

begagnade, med 3 års garanti från 30 kr. Reparationer väl o. billigt. Även i hemmen.

WESSTRÖM & HOLM

11 57 37

11 57 37

**Stämningen i kvinnoläget.**

(Forts. fr. sid. 12.)

och studiecirklar ta upp till diskussion ämnen, som äro ämnade att vidmakthålla och stärka den demokratiska andan och samhörighetskänslan. Fostra våra barn i denna anda, väcka och uppamma deras känsla för nästan och — icke minst — söka intressera männen för positivt fredsarbete.

Slitna fraser, svaras det kanske. Äro de det? Låt oss då omsätta dem i gärning. Ty det vill det till. Sådant är verkligen läget. Arbeta för kärlekens, broderskapets och barmhärtighetens idé, med brinnande nit, med hänförelse — det kräver tiden.

*Inez VICKSTRÖM, Söderhamn.***Vårt bästa försvar: Arbeta och bröd åt alla.**

Frågorna synes mig så stora att jag blir förlägen.

Jag har alltid reagerat mot kriget som någonting meningslöst, grymt och vanvettigt. Så har min ovilja mot militarism och nationalism kommit med på köpet. Men hela min varelse reagerar mot förtrycket i alla former, och jag menar att friheten måste vårdas med alla medel.

Inför allvaret i frågan känner jag mig som en ekorre i bur — det går runt, runt och jag finner ingen väg ut.

Just nu dinglar demokratin och folkens frihet i krisens vargkäft. Krigets våld stiger fram som ett svart öde, och demokratin trampas under våldets järnhäl. Är det så underligt att ens tanke väpnar sig till försvar? Frågorna komma i en lång rad. Kan man försvara sig? Utan vapen? Äro vapnen ett effektivt försvar?

Ett yttre anfall av vårt land har jag aldrig tänkt mej... men jag har lagt märke till den nationella anda som går fram över världen, och jag vet att nationalism och militarism oftast göras synonyma med varandra. Om man, som nu i vår tid, vispar opp de nationella lidelserna till en viss punkt, ja då vet man inte vad som sker. Kan man då svära på att faran inte finns för oss? Som sagt, frågorna tränger sig på — och man kan förstå dem som tro på fara och vill rusta.

För egen del känner jag ingen ängslan för den nationella friheten. Men däremot mycket för den inre. Under en kris vilar den på gungfly. Jag kände instinktivt hur onskans flod bredde ut sig på ett ställe där man såg rött över tömda skafferier, tom portmonnä och med en sugande längtan efter ett arbete som aldrig erbjöds. Jag vet, och förstår varifrån de komma, som bli hatfulla, desperata. Det är de, som saknar en fast grund i tillvaron. Någon har sagt att vårt bästa försvar skulle vara friska och sunda barn. Demokratin skulle vara grundmurad i ett land som kunde tillägga — samt arbete och bröd. Mätta människor äro glada, och glada människor göra ingen revolution. Förtvivlan är ett barn av hunger och förtryck.

Händelserna tvingar oss att handla. Men alltjämt svara kvinnor: Jag förstår inte, det angår mej inte.

Men begriper inte kvinnorna i nuet att mannens liv, barnens bröd, hemmets vara samt hennes egen lycka hör samman med hela världens öde så är hon ohjälplig. Hon måste lära att bruka de vapen vi äga för att främja fred och skapa lugn. Våra främsta erövringar för kulturen ha skett utan vapen — genom agitation, organisation, upplysning. Ty allt detta har fostrat till ansvar och duglighet. Här måste kvinnorna ge sin tribut.

Jag undrar vad Briand menade då han talade om att kvinnorna äro bärare av den makt som är starkare än arméernas?

Trodde han männe på kärlekens makt att förverkliga förbrödringen?

*Disa VÄSTBERG, Akeshof.***Stark ordningsmakt mot bråkmakare.**

Aktuellt krav: allmän nedrustning till den år 1918 för Tyskland satta nivån. Svensk sådan nedrustning snarast. Stark ordningsvakt mot inre och yttre bråkmakare (men icke mot grannfolk!) nödvändigare än någonsin. Sammanslutning av kvinnor ur alla partier till aktivt arbete för freden.

*Signe HÖJER, Malmö.***Till kampanj mot den krigshetsande pressen**

Ja, där stå vi nu och frågan är, om vi skall rycka på axlarna åt och känna oss överlägsna "dårskapen" för att kanske som i Tyskland få uppleva den bittra sanningen att klokhet och sunt förnuft måste vara energimättade och handlingsdugliga innan koncentrationslägren slår igen sina portar om dem. — Kvinnan tige i församlingen — lär det vara någon som har sagt. Och nog har kvinnan tigit så det förslår. Skall hon nu upp och tala i församlingen måste hon se till att göra sig hörd. Det är nämligen ett förfärligt oväsen där och t. o. m. vår kulturs skapare — mannen — känner sig förvirrad inför situationen av idag. Det har ofta hänt att kvinnan i mindre såväl som större invecklade situationer fått tråda till och ordna. Det ser ut som om man kände ett starkt behov av hennes bistånd just nu. — Och Morgonbris frågar hur man skall effektivt kunna samla kvinnorna i en fredsaaktion. — På alla sätt, och allt duger — utom jämmer. Men först och främst till kampanj mot Pressen. Den egna inte undantagen, om den ger sig sensationslystnaden och krigsagitationen i våld. För vad är de "stora rubrikerna" om eventuellt

**UTRIKESMINISTERNS  
FRU MAJA SANDLER:**

Utrikesministerns maka, fru Maja Sandler, har genom sin verksamhet inom folkbildningsarbetet och på annat sätt kommit i kontakt med olika folkgrupper i skilda delar av landet.

Mitt intryck är att kvinnorna i vårt land oberoende av klasser och partier, framför allt mödrarna, kunna anses som verkligt fredsälskande, framhåller fru Sandler. Världskriget är ju för oss nu tämligen avlägset både i fråga om tid och avstånd, men intrycken av krigets ohygglighet och meningslöshet äro alltjämt bestående. Mödrarna äro ju de som kanske bättre än alla andra verkligen fattat huru dyrbara krigets offer äro. Jag anser, för min del det vara synnerligen viktigt, fortsätter fru Sandler, att den unga generationen redan i skolorna får freds viljan väckt och stärkt. Från världskriget finnas tillräckligt många vittnesbörd om att soldaterna i respektive arméer ganska snart kommo underfund med att den verkliga fienden ej var att söka bland menige man. Hatet folken emellan hör nog till det som mestadels uppkonstruerats för att lämpligen utnyttjas i krigssyfte för att rättfärdiga ett anfalls- krig. Det är därför jag menar, att det är av så stor betydelse i vilken riktning fost- ran av det nya släktet går. Personligen har jag den uppfattningen att ett land som vårt — med dess demokrati och kultur — icke får lämnas utan värn och skydd mot diktatur och barbari. På samma sätt som jag och de mina självfallet skulle sätta oss till motvärn om vårt hem bleve utsatt för plundring anser jag att vår nationella fri- het och vårt oberoende skall skyddas för främmande inkräktare. De svenska arbe- tarna ha själva dyrt förvärvat sina med- borgerliga rättigheter, vår starka arbetar- rörelse har varit en mäktig kraft i danan- det av det demokratiska stadsskicket. Vår arbetarklass känner också ansvar inför dessa värden, och de skulle säkerligen icke med korslagda armar äse att de förintades. Kanske beror min starka nationella fri- hetskänsla inte minst därpå, att jag i min ungdom bland mina kamrater vid en dansk folkhögskola räknade en del sönderjyder och finnar. Genom dem fick jag en inblick i vad det är att leva under främmande her- ravälde och under system där folkens fri- och rättigheter trampas under fötterna.



Moderskap  
Bild ur den ny-  
utkomna inter-  
nationella foto-  
grafisamlingen  
Photographie  
1933-34, Paris.

världskrig om inte krigsagitation? Eller kanske rättare krigsspänning, som kan tillfredsställa vissa intressen. Kvinnorna måste kämpa sig fram till större makt och inflytande i pressen. Det låter utopistiskt, då ju pressen som bekant är fåtalets. Men i så fall är världen fåtalets. Må vi inte glömma att "fåtalet" i alla fall bara äro människor — och ställa kraftkälla mot kraftkälla. Alltså klar sikt på en kampanj mot pressen som agiterar och låter köpa sig av krigsspekulanterna = kampanj för pressen som vill upplysa och samla till förnyelse. Vi ha en del god kvinnopress i landet. Fram för spridning och läsning av den.

Avrustnings- och fredsfrågorna kan inte Hitler med aldrig så god vilja internera, men kanske hans nazihälsning i Nationerna Förbund ruskar upp farbröderna litet. N. F. håller nog, men det skulle inte skada med folkombyte även där. Vad sägs om ett kvinnoinslag för ombytes skull?

*Viran WALLSTRÖM, Sundsvall.*

Min ställning till avrustningsfrågan besvarar jag genom att återge några rader ur en av de ledare, jag under mitt arbete på K. Biblioteket hade att plöja igenom för Morgonbris förra nummer.

Ledaren var publicerad i Örebro-Kuriren den 3 januari 1914, alltså före kriget, och utgjorde en utlandsöversikt under rubriken: "Utlandet 1913".

"Även Europa i övrigt har stått i jätterustningarnas tecken. Ryssland och Österrike voro ett tag på vippen att ryka i luven på varandra för Balkanfrågans skull, men världskriget avvärjdes dess bättre genom de andra stormakternas bemedling. Dessa ha i sin tur vässat sina svärd mot varandra, Tyskland genom omfattande arméreform och Frankrike genom återinförande av den treåriga värnplikten. I England offerar man fortfarande alla medel som kunna uppbringas på Dreadnoughter. Andra mindre stater — bl. a. Sverige — göra sitt bästa att följa med i kapprustningarna; anslag föder anslag och miljarder vräkas i sjön i dårhusmässig tävlingskamp. Alla sociala och kulturella krav ställas i skymundan för detta enda: nya miljoner åt militarismen. Det enda som hugsvalar i denna häxsabbat är medvetandet om att det inte i längden kan fortgå på detta vis, det måste kulminera i en krasch, som frigör nationerna från detta oerhörda jättearbete. I dag veta vi vad detta 1914 sedan förde med sig. Vad göres oss mera vittne behov! Avrusta — nu och i ett sammanhang!

Så länge människorna icke vilja lära av tillvaron kommer tillvaron att upprepa lärdomen: "Militarismen leder till krig, K r i g, K R I G!"

*Elsa SVARTENGREN, Stockholm.*

## MODERSKAPSSKYDD

Förordningen om moderskapsunderstöd var avsedd att träda i kraft efterhand som sjukförsäkringskassorna omorganiserade sig och blevo antagna till erkända sjukförsäkringskassor. Övergångstiden för denna omläggning av kassorna gäller till den 1 januari 1935. Alltså föreligger möjlighet för barnaföderskor, som uppfylla villkoren härför, att komma i åtnjutande av moderskapsunderstöd. Och det är med säkerhet att förvänta att vid 1934 års ingång alla berättigade kvinnor skola få möjligheter härtill.

Att det verkligen förefinns behov av den nya institutionen visar antalet redan inkomna ansökningar, som är så stort att man befarar att det nu fixerade anslaget ej skall räcka till — enligt vad som meddelas från socialstyrelsens sjukförsäkringsbyrå. Och detta i trots av att centralsjukförsäkringskassorna, som ha att förmedla moderskapsbidraget, ännu ej hunnit komma till stånd i landets alla delar. Städer som Göteborg, Malmö, Hälsingborg och Norrköping t. ex. ha ännu ej saken klar. Ingen bör försumma att göra sig närmare informerad om denna nya utomordentliga verksamhet. Från Socialdemokratiska kvinnoförbundet har i dagarna utgått en broschyr av en bland våra mest sakkunniga på detta område nämligen fru Olivia Nordgren. Här lämnas till det billiga priset av 25 öre en instruktiv, i alla detaljer klagörande redogörelse för "hur staten numera sörjer för kvinnorna vid barnsbörd".

I nästa nummer följa uttalanden i debatten kring försvarsfrågan av riksdagsledamöterna Olivia Nordgren o. Agda Östlund.



## KVINNLIGT REKORD PÅ FÄBODVALLEN



Nygårds-Britta utanför sin stuga.

Ett rekord i troget och stilla tjänande har på eftersommaren slagits av en fäbodpiga uppe i Dalarna, vilken med denna sommarsäsong utgång har vistats vid sin fäbodvall i jämnt femtio somrar. Hennes namn är Britta Olsson, fast hon i dagligt tal kallas för Nygårds-Britta efter fädernegården, och hennes hemby är Borggården i Svärdsjö socken. Till hennes sommarby, Hinsbergets fäbodar, som ligger ett par mil från gästriksgränsen, kan man komma genom att stiga av tåget vid Korsån och därifrån cykla den åtta kilometer långa knaggliga byvägen upp till Korså bruk samt sen fortsätta till fots fram till fäboden, en promenad på en dryg timme.

Innan man når fram till själva bruket, färdas man utefter en liten skogstjärn, och i dess blanka vatten speglar sig den vackraste och rofullaste kyrkogård i världen. Genom sitt avlägsna läge från kyrkan i Sundborn har Korså besök av präst endast en gång i månaden, och

om någon dör, bisättes liket, tills prästen fått tid att komma upp. Är det på sommaren, kastas graven igen, och för att prästen skall komma åt att ge stoftet de tre skovlarna mull, sätter man ner en trätrumma i graven. Några klockor får den döde inte, men uppe efter bygatan har man satt upp en väldig triangel av smidesjärn, och i denna klämta smederna, då någon skall vigas till gravens ro. Det händer väl inte så ofta att dessa dystra klanter ljuda genom det stilla idylliska bruket, och allt längre blir det emellan klämtningarna, ty hammarsmidet vid Korså bruk är sedan flera år nedlagt, och de obobodda lägenheterna bli allt talrikare.

Hinsbergets fäbodar ligga så stilla i kvällningen, och endast i en av stugorna stiger en sval, blå rökpelare mot skyn. Framför oss sträcker sig bygatan, stenig och oländig som den orörda naturen, och på andra sidan den förfallna gårdsgården, som på sina ställen ligger som ormskinn mellan vildgräs och örter, stå några gårdsgrupper, som befinna sig på olika stadier på sin väg mot förgängelsen.

Det är bara Nygårds-Brittans fäbodbyggnader, som alltjämt hållas i stånd, och vi försäkra, att hennes lilla sommarbostad också är en av de mest inbjudande, man kan träffa på. Vid vår ankomst är hon just upptagen med att mjölka kossorna, men när hon hör våra röster utanför fäiset, måste hon stiga upp från pallen och gå och välkomna oss. Hon står där i det fuktiga gräset med ströhalmen ännu kvar under de nakna fötterna och räcker oss armen till välkomsthälsning, ty handen är alltjämt våt av mjölk från greppet kring spenarna. Det genuina dalmålet flödar av välkomsthälsningar och frågor.

Kaffet är snart kokt, men vi få finna oss i att vara vårt eget sällskap, ty annars skulle kritterna där ute bli alldeles stingsliga och illfrediga. Nygårds-Britta försvinner ut till sina skyddslingar i fäiset, och vi lämnas åt oss själva att göra oss hemmastadda. I ett hörn står sängen med sin pösande halmmadrass med det skinande vita linnet och filten över. Den är värdig ett ungt brudpar. Golvet är belagt med rena färgglada trasmattor, taket är struket i vitt, och i en vas på fönsterbordet prunkar ett fång vackra ängsblommor. Det finns i rummet ingenting av den torftighet, man skulle kunna vänta sig här uppe i ödemarken, utan allt strålar ut värme, renhet och hemtrevnad. I rummet innanför är hennes arbetsrum. Här inne pressar hon osten under knogarna, här brukar hon vattnet ur smöret, här surrar separatorn i stilla kvällar, sedan alla andra ljud tystnat vid vallen.

Vi sitta i skenet från björkvedsbrasan och känna värmen strömma emot oss, medan Nygårds-Britta efter slutad dag berättar om livet vid vallen och hennes egna somrar där.

— Vallen är säkert flera hundra år gam-

mal, upplyser Britta, och under den tid det var liv och rörelse här uppe, så fanns det inte mindre än trettiotvå stugor med uthus till. Men eftersom åren gått har det blivit allt färre vallpigor, och nu är det bara jag som är kvar här. För fem år sen upphörde min sista kamrat med sitt fäbodliv. Det kan nu gå veckor i sträck som jag är alldeles ensam på vallen, och det skulle väl också bli långt och ensligt, om jag inte hade kritterna att prata vid. Dom är som ett sällskap i ensamheten. Nå, i sommar har jag haft karlfolk här nästan hela tiden, för bonn här nere vid gästgivars har legat och huggit kolved hela sommarn samman med sin pojke. Ja, och så var det närkesflickorna, som var här ett par veckor vid midsommartiden. Dom hade gitarrer med sig och sjöng och spela och det var riktigt glatt här hela tiden. Och från Korså bruk har jag främmande mest varenda söndag.

— Men de första somrarna jag var här var det liv och rörelse överallt i stugorna. Första sommarn jag kom hit var jag tolv år, och mitt göra bestod i att följa fåren. Fåren från de olika stugorna föstes ihop i en flock, och den fick jag sedan följa under dagen. Någon kontant ersättning hade jag inte, utan de som lejde mig fick turas om att ge mig maten under sommarn. Det räckte förresten inte bara med att följa fåren om dagarna, utan jag fick ofta även hjälpa till med grövre sysslor, så liten jag var. Tätt emellan hette det: — Gå ut, du Britta, och mjölka korna. Och då var det inte annat än att lyda. Så nog har jag fått lära mig från början att vara i farten med fingrarna, och det har inte varit till nån skada för den delen, för än är dom mjuka nog att hålla ikring spenarna. Det värsta görat minns jag var, när jag skulle mjölka Berglinds getskallarna, för dom hade så gali små spenar, så en fick tag i dom bara med nypan.

— Det var också vanligt vid det gamla fäbodlivet, fortsätter Britta, att pigorna under somrarna skulle sticka alla strumporna, sy alla skjortor och allt linne för gårdens behov, och det var inte lite som i den vägen gick åt i de stora bondgårdarna. Om det sen vart åt i skogen ordentligt, så var det inte för tokt att sitta med sömnad, vill jag lova. Nej, att gå sysslolös var inte tillåtet för vallpigorna. Under vallningen hade man också alltid två väskor, en för egen del med sömnaden och några matbitar i och en för sleskor och godsaker åt kritterna. Inte ens söndagarna var fria från arbete, för djuren skulle ju alltid ha sin skötsel. Från "bufferdan" (bofärdsdagen) om våren och tills man for hem om hösten var det samma enahanda, men vi trivdes ändå här uppe. För att det skulle bli liten omväxling, hade vi lötgångar för varje veckodag, d. v. s. vi växlade med markerna.

# G I F T E R A L D R I G



Hinsbergets fäbodlar.

Ibland kom det också främmande från bygden, mest från Korså bruk, och var det en lördagskväll, kunde det bli både dragspels- och fiolmusik på vallen. Några särskilda tilldragelser har jag inte att berätta, det gick lugnt och stilla till, som det alltid gått till här i trakten. En liten extra festlighet var det om midsomrarna. Då brukade vi koka risgrynsgröt och festa på, och på annandagen, när det var David, brukade vi samla kritererna nere vid Nottjärn och gå in på vilkammarn där och ställa till en liten fest på den risgrynsgröt, som vart kvar från dagen förut.

— Några mera märkliga händelser har inte heller inträffat här på vallen, fortsätter Britta sina stillsamma berättelser. Jo, det är så sant, ett par pigor ha dött här. Det var inte så roligt de gångerna, vill jag säga. Den ena föll stendöd ner i gatan, där hon kom med ett fång rönnlövsqvistar till getterna. Vi bar henne på en fäll in i stugan, men det var besvärligt, för det var inte nån som ville hjälpa till, så kravliga var dom här uppe då, till och med karlar-na. En annan dog häftigt i nån magåkomma. Två ha också kommit till världen på vallen, och även om såna händelser i vanliga fall är glädjande tilldragelser, så är det knappast på en sån här plats, så långt från barnmorska... Ibland har det också kommit ut, att ett kreatur gått ner sig i en mosse, vid en källa eller i något ulvigt stenhål och blivit kvar, och då har man fått ge sig ut för att söka rädda det nödställda djuret. Ibland har det lyckats, men ibland har man också fått vända tillbaka till vallen med den döda kroppen på en släpdrög eller på ryggen, ifall det varit ett litet kriter, en get eller en kalv. Någon gång har det också hänt, att korna kommit på avvägar, då de letat svamp, och då har det inte varit gott att få nån reson på dom, och vid såna tillfällen har det även

hänt, att de sprungit ikring i slingerbukter, så att man själv alldeles tappat bort sig i sin egen skog, ja man har kunnat komma fram helt plötsligt till stugorna utan att känna igen sig.

Det ligger nära till hands att tro, att en person, som varit så mycket för sig själv som Nygårds-Britta skulle hemfallit åt tron på övernaturligt väsen och att tomtar och skogsrån varit hennes dagliga gäster vid vallen.

— Jag tror inte alls på något skrock, och här vid vallen har det åtminstone inte visat sig något övernaturligt. Om det funnes något oknigt, så skulle väl jag ha sett det, jag som tufflat omkring här ensam vid alla tider på dygnet. Här finns ingenting att vara rädd för numera. Längre tillbaka var det nog annorlunda, när varg och björn strök ikring stugorna och nafsade åt sig ett kriter här och var. Så nära tillbaka i tiden som i min ungdom var det inte så ovanligt, att folket här mötte en björn på stigen, men själv har jag aldrig sett någon. Som flicka hörde jag i alla fall en björn, när jag samman med några jämnåriga var ute i markerna. Vi satt på en kolbotten och smussla sko och hade odygd för oss på flickors vis, då vi fick höra ett hemskt brummande bakom oss i backen. Det lät riktigt otäckt, ska jag säga, och någe odygd vart det inte tal om mera den dan. Men, som sagt, annars har det varit lugnt och stilla här uppe.

Nygårds-Britta tycker, att hennes femtio somrar vid vallen inte alls betyda något märkvärdigt, och hon kan heller inte förstå, varför ungdomskören där hemma i Svärdsjö lovat komma upp och sjunga för henne som en hyllning för hennes långa slit. Den 15 november fyller hon 67 år, och hon tror knappast att hon kommer att fara dit upp till vallen en kommande sommar. Ären ta ut sin rätt, även om man måste säga, att

Nygårds-Britta är ovanligt kry för sina år. En vacker söndagsmorgon gjorde vi Britta sällskap med kritererna på betet. Det var fem kor, Gulla och Gullin, Maj och Blomma, Netta och Docka, två getter, en killung från i april, och så var det bocken, fräck och orädd och envis och en ständig källa till bekymmer. Riset måste då och då fram, särskilt är det "buttjen" och lebenet Majros, som ådrar sig den hårda agan. Majros är ett lett stycke, som inte kan stå stilla en minut utan går bara och illfänas och ställer till oväsen i sällskapet, och Britta ber oss bara titta och se hur leheten riktigt lyser fram i Majros' blick. Men så kommer katten skuttande på stenarna och gör krumbukter framför sin matmor, som i hast glömmet allt förtret. Idyllen infinner sig åter. Britta följer getterna i backen och böjer ner rönnkvistar med stora, röda klasar, som getterna äro alldeles vilda på, och korna sleka med god aptit i sig det saftiga gräset på sluttningen ner mot källan.

Det sades i en tidning för någon tid sen, att fäbodlivet håller på att återuppstå i Dalabygderna. Möjligt är att detta är sant, men i Svärdsjö är emellertid Nygårds-Britta den sista vallpigan, och med henne torde också fäbodlivet i denna bygd helt försvinna. Hon är den sista på skansen, en tapper och uthållig kämpe, som är värd allas vår beundran. Vägen är icke gen och bekväm till hennes sommarby uppe i Hinsberget, men längre och svårare än så är den väg hon själv under ett halvt sekel tillryggalagt i stilla och tålmodigt tjänande här uppe i ödemarken. Hur många är det i vårt land, som ha vistats vid fäboden i femtio somrar? Vi skulle tro, att Nygårds-Britta är ensam om rekordet. Det är i så fall ett rekord, som är värt sin belöning. Hur skall den ges och vem är villig att ge den?

Carl BJÖRK

MÖBLER · MATTOR · GARDINER

Stockholms största).

BRÖDERNE LJUNGGREN

15. MALMSKILLNADSGATAN 15

## ÖDESDIGER HETS

Arbetsrustrarna komma att säga sin mening om fackföreningarnas betydelse.

Såväl statsministern som socialministern gick i Morgonbris' tidningsnummer hårt tillrätta med vissa borgerliga tidningars benägenhet att hetsa och misstänkliggöra t. ex. regeringens välfärdsprogram, åtgärderna i byggnadskonflikten o. s. v. Landsorganisationens informationsavdelning har i dagarna utsänt en broschyr, där under rubriken Demagogiska högermetoder sammanställts aktstycken och fakta, som belysa högerpressens hets mot fackföreningsrörelsen.

Att fackföreningsrörelsen av högerpressen ensam gives skulden till förhållandena på arbetsmarknaden är typiskt, liksom också att fackföreningarna beskyllas för bristande förståelse för "sammhällets intressen". Samhällets intressen äro icke betjänta av strider på arbetsmarknaden. Detta torde alla omdömesgilla medborgare vara på det klara med, men att helt undvika dessa strider är med nuvarande samhällssystem omöjligt. Vill man på högerhåll i första hand att samhällsintressena skola tillgodoses, då bör man icke såsom nu bromsa alla allvarligare försök att reglera näringslivet med hänsyn till dessa samhällsintressen.

Vidare bör ihågkommas att fackföreningsrörelsen är på grund av sin omfattning tvungen att föra en öppen och synlig strid. Detta gör att dess åtgärder framstå tydligare än alla de stridsåtgärder som arbetsgivare och företagare besluta i tysthet inom sina organisationer eller inom olika bolagsdirektioner.

Att missgrepp förekomma från den fackliga rörelsen har aldrig förnekats från fackföreningshåll. Man måste dock betänka att det gäller en rörelse, som omfattar i runt tal 700.000 svenska medborgare. Den svenska landsorganisationen har emellertid visat att den allvarligt bemödar sig om att förebygga dylika missgrepp och vidtaga rättelser där missgrepp redan förekommit.

I det bekanta cirkulär 807, som Landsorganisationens representantskap utsände i början av innevarande år, förekommer följande uttalande, som i detta sammanhang förtjänar att uppmärksammas:

"Det måste anses vara en plikt för de anslutna förbunden att på allt sätt söka stävja dylikt självsvald. Ingen feighet eller undfallenhet får visas, när det gäller att upprätthålla respekten för stadgar och i stadgeenlig ordning tillkomna beslut. Det får ej tolereras, att medlemmar och medlemsgupper operera vid sidan av de ansvariga instanserna och obekymrade om vad stadgar och avtal säga, driva sin egen fackföreningspolitik."

De som ensidigt rikta sin kritik mot de fackliga strävandena utan att beakta samhällsförhållandena och näringslivets struktur, gå icke samhällets ärenden, men väl vissa intressegruppers.

Morgonbris har utsänt en enquête till många tusenden arbetsrustrar, vars män äro medlemmar av några av de största fackförbunden, och uppfordrat dem att deklara sin uppfattning om och erfarenhet av den fackliga rörelsen, dess betydelse eller nackdelar för de enskilda hemmen. En hel del svar av mycket intressant karaktär ha redan inkommit. Det ovanliga materia-

let ger oväntade interiörer från de svenska arbetarhemmen och därmed även ny, värdefull kunskap om dessa. Vi hoppas bli i tillfälle att publicera resultatet redan i nästa nummer.

Försumma ej att köpa Morgonbris julnummer, som blir julens både i form och innehåll mest originella publikation.

## Husmödrarna måste skaffa sig kunskap om krishjälpen.

På höger- och kommunisthåll är man i intensiv verksamhet för att misstänkliggöra socialdemokraternas insatser till hjälp åt krisens offer och spekulerar därvid demagogiskt i folks bristande kännedom om krishjälpen detaljer. Folkets Dagblad Politiken fann för någon tid sedan bl. a. på att regeringens politik lett till en fruktansvärd höjning av livsmedelspriserna. I trespaltig rubrik förkunnade tidningen: "Värst för barnen, säga arbetsrustrarna om regeringspolitiken. Oerhört missnöje med de höjda livsmedelspriserna." Och så låter tidningen några kvinnor i mjölkmagasinen säga sin oförgräpliga mening om den oerhörda dyrtid, som skapats genom riksdagens beslut.

Vad är nu meningen med detta lika osanna som oförsynta tal om oerhört segtrade livsmedelspriser? Ja, meningen är ju dels att inbilla folk att jordbruksprodukterna stigit till en onormal höjd och dels att vända mot regeringen och socialdemokraterna över huvud taget det missnöje, som man på detta sätt kan framskapa hos allmänheten. Det minsta man kan säga om en sådan trafik, det är att den är brottslig. Det är ett oerhört ockrande på okunnigheten och ett straffvärt försök att inbilla konsumenterna att jordbrukets folk får oskäligt betalt för sina produkter. Bästa vapnet mot sådana aktioner är kunskap, därför böra husmödrarna, vilka som synes nära beröras av dessa frågor, se till att rusta sig med fakta om vad som egentligen ästadkommit.

Ett ypperligt tillfälle ger den broschyr som i dagarna utsändes från Tidens förlag. Den ger en synnerligen klar och överskådlig redogörelse för jordbrukshjälpens innebörd och syftemål. Den är rappt skriven i dialogform och därför synnerligen lättläst och underhållande. Den förtjänar att spridas i massupplaga över hela landet. Priset är endast 50 öre pr ex.

## SVENSKA KVINNOR

Förstå ni vad demokratin betyder? Förstå ni vad det betyder för er själva att leva i ett fritt demokratiskt styrt land?

Förstå ni vad det betyder att få behålla edra medborgerliga rättigheter och eder rätt till självständigt arbete? Ni betrakta dessa rättigheter som självklara, men ni kan genom eget förvällande förlora dem. Tvivlar ni därpå, så studera händelserna i Tyskland och ta lärdom av dem.

För att ge de svenska kvinnorna en inblick i de tyska förhållandena och visa dem vart det leder, om kvinnorna svika demokratin och ge de reaktionära krafterna sitt stöd, har Socialdemokratiska Kvinnoförbundet utgivit en rikt illustrerad broschyr betitlad Kvinnan och Hitler. Stoffet till denna framställning är huvudsakligast hämtat ur den tyska nazistpressen samt ur Hitlers och hans närmaste mäns deklamationer i ord och skrift. Priset är 50 öre.

Till Marie Louise Gagners efterträdare i biografcensuren har regeringen utsett vår förbundskamrat Birgit Hedström. Valet är motiverat av Birgit Hedströms visade intresse för ungdomen, vilket vi närmast sett komma till uttryck i hennes pionjärskap för Unga Örnar och skapande av deras tidning. På lärarhåll har man förklarat sig besviknen, då man väntat sig att denna kär fortfarande skulle bli representerad. Naturligtvis är det många skäl som talar för det liksom att den fostrarkategori som föräldrarna utgör även kan vara berättigad att få ett ord med i laget. Är det så utslutet att ännu en kraft engageras och då från lärarhåll. Den ifrågasvarande verksamheten har ju svällt ut enormt sedan Marie Louise Gagner först började.

## Vad nazis... (Forts. fr. sid. 16.)

sationen — en riktig kärngrupp, som förmått hålla huvudet kallt och ihärdigt fortsatt sitt bildningsarbete alla svårigheter till trots. Men de få alltid lita till sig själva och det stärker ju. Om de bara fortfara att låta solidaritetsbegreppet vara ledstjärnan, komma de att i sinom tid leda Sverige. Vad kvinnorna beträffar önskar jag varmt att de själva kunde skapa sig ett medel, som bröt deras isolering. Hur skulle det vara att organisera en brevväxling mellan kvinnorna i söder och kvinnorna i norr. De gå alla med överfyllda hjärtan. En ålfiskares hustru på skånska kusten och skogsarbetarhustrun i Norrland eller en stathustru och en sågverkskvinna, vad allt skulle de ej kunna berättat varandra. Deras liv äro ju så vitt skilda, men ändå äga de gemensamt denna odefinierbara längtan, som bär ovan hemmets murar. Vi kan ju överlåta förslaget åt våra kvinnoklubbar. (Kan de inte t. ex. byta medlemsmatriklar?)

— Fru Västberg talar om längtan efter nya horisonter. Är det den som föranlett er att så frimodigt bygga nytt här nere? — Ja, onekligen är det ett språng ut i det ovissa. Man kan emellertid inte med ens koppla av mer än hälften av sitt liv. Har man gett något så har man fått sjudubbel igen. Närmaste anledningen är att Moje med glädje tog tillfället i akt att få ett nytt fyrstorn att bevaka. En människa, journalist inte undantagen, kan inte förnya sig i det oändliga. Förr eller senare kommer han till den punkt, då han är färdig med sig själv, trakten och människorna. Och den som har behov att ge kan inte sitta och tjuvhålla på sig själv, utan man får ta risken att pröva nya stigar, nya marker — densamma längtan som en gång drev folkvandrarerna att bryta upp från de odlade tegarna mot ovissa öden genom urskogar och naturkatastrofer mot nya världsdelar, vars förekomst de knappast ens anade.

Det vore lyckligt om man inom partipressen föranstaltade en sådan ambulering av medarbetarna, som äger rum inom vissa religionssamfund, där prästerna aldrig lämnas tillfälle att slå sig till ro på en och samma plats. Säkert skulle ett sådant arrangemang betyda att en ny friskhet och entusiasm tillfördes våra tidningar. *KAJ*

**CARNUSOL**

rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25  
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.  
Fabrikanter: **WINGÅRDS, MALMÖ**

Den felande . . . (Forts. fr. sid. 9.)

i folkmängden. Hennes armar ser så hjälplösa ut. Något har för alltid slitits bort ur hennes famn, från hennes hjärta. Det var hennes ende son, som likt tusende andra unga engelsmän gick för att offra sitt liv på slagfältet. Hon är bara en bland tusende och åter tusende mödrar. Medan folkmassan jublar, drucken av extas och patriotisk yra, dignar den ensamma modern under en smärta, som övergår alla andra känslor. Men filmen ger upprättelse åt hennes patriotism i slutskålen, som hon i grånad värdighet dricker för fosterlandets ära och höghet.

Den eleganta, högaristokratiska modern ur filmen har systrar i Englands tröstlösa slumkvarter: i de mörka källarhålorna, i nödens, arbetslöshetens och den bokstavliga smutsens dystra boningar. Skulle en film som Cavalcade göras sann, skulle man också ta scener ur dessa råthål för människor. Man skulle visa modern, som sitter smutsig och i trasor på sin lumphög, i ett fuktigt och svart källarrum. Dag ut och dag in sitter hon därnere utan att kunna röra sina söndervärkta ben annat än att nödtorftigen kunna hasa sig mellan sängen, kolugnen och skåpet. Kanske har hon en aning om, att det är solskensdag och sommarvind ute, då hon vänder på huvudet och ser upp mot de två översta, trasiga och grumliga fönsterrutorna, som ligger i jämnhöjd med gatan. Hon kan avläsa dagens stämning och väderleken på de små nakna barnfötterna eller de högklackade, ljusa skorna eller gatsoparens dammiga, tunga fotbeklädnad, på alla de fötter, som drar förbi. Men var är hennes son, som skulle bära henne ut i solen? I några timmar borde hon ju som många andra gamla, ofärdiga få sitta ute i folkparken och njuta. Fråga efter hennes son! Tårarna har sinat? Men fingret som pekar på den brittiska soldatens bild mellan kritfigurer, pappersblommor och damm på ugnshyllan darrar och de gamla, slappa läpparna skälver krampaktigt, då hon viskar:

— Min son, han var soldat. Han blev dödad i kriget.

Varför inte ta med det fingret, de läpparna, hela den omänskligt tragiska synen i filmen, en scen vid sidan av den pälsklädda moderns öppna, sökande famn. En scen som är blott alltför sann. I varannan slumbostad hänger bilden av en ståtlig engelsk soldat i uniform. Och otaliga mödrar upprepar precis detsamma: — Min son, han var soldat. Han blev dödad i kriget.

I ett av dessa långa victorianska tvåvåningshus, där halvnakna ungar springer ut och in, och kvinnan med tröstlöst förfallet yttre står och hänger i fönstret med baby'n på armen, där finns vid den mörka, smala porten en lång minnestavla. Den är rörande textad och utsirad av någon gatans konstnär, och den upptar namnen på alla de unga män från denna gata, som

# Ekesiööö TRÄVAROR

Namnanrop: "A.-B. KARL  
EKESIÖÖ"

under världskrigets fyra år stupade på västfronten.

En film, som gör anspråk på att visa ett socialt tvärsnitt, den låter kameran även fånga dessa glimtar. Men hur skulle det då gå med extasen? Den patriotiska masssuggestionen? Nog kunde masssuggestion åstadkommas men av helt annan art. Det

är dock underligt, att så snart fredstanken tar filmen i sin tjänst, skriks det om tententiös osmaklighet. Och nog är det sant, att det falska skummet, den glänsande lögnen kan göras mera estetiskt njutbar än hela sanningen, som även fordrar, att medaljen skall vändas, så att avigsidan syns.

Astrid FORSBERG

Svenskt kvalitets-  
tvättpulver.

TACKA VET JA

**VITA TVÄTT-BJÖRN**

Ja, maken till smutslösare får man leta efter. Husmödrarna behöva ej längre slita ut sig och nöta sönder kläderna med borste och bräde. Tvättbjörnsmetoden är ju så enkel: blötläggning över natten i Tvättbjörnslösning och kokning dagen därpå. Tvättbjörnsmetoden det är idealmetoden, som ger kläderna den där vitheten som är varje husmoders stolthet.

Tvätta med  
**Vita Tvätt-Björn**

VT 50B och följ bara bruksanvisningen på paketet

**Kampmetoder . . .**

(Forts. fr. sid. 7.)

Även de socialdemokratiska kvinnorna, ehuru de icke i så stor utsträckning deltagit i politiskt ledande arbete, kunna göra sitt bästa för att bland folket bemöta nationalsocialisternas beskyllningar i tre viktiga punkter.

- 1) Att demokratin och arbetarepartiet fört en självisk klasspolitik.
- 2) Att demokratin premierat inkompetensen och låtit medlemskap i partiet gå före skicklighet och förtjänst.
- 3) Att socialistiska sociala experiment åsidosatt de sunda principerna för samhällets ekonomiska skötsel och den enskilde individens självansvar.

Alla dessa tre punkter kunna gendrivas, och man bör allt framgent handla så, att man står ren mot dessa beskyllningar.

När svenskarna hävdade, att inom vissa länder vore det en fördel i kampen mot reaktion och fascism att kunna bevisa, att partiet i ansvarig ställning ej fört en klasspolitik, väckte detta opposition från somliga representanter, som menade, att just nu borde man för massorna i stället kunna uppvisa, att man fört klasskamp och klasspolitik!

Detta illustrerar just den skillnad, som vi bägge svenskor konstaterade var till finnandes på kvinnokommitténs konferens mellan olika läger. Denna skillnad hade ju också tidigare gjort sig gällande på den stora konferensen (se Harald Åkerbergs resebrev!). Skillnaden består däri, att en del socialister fixera en reell förbättring i lönearbetarnas och hela folks levnadsvillkor och en praktisk förändring av den ekonomiska ordningen i riktning mot socialismen. De fixera detta så, att de för att nå det mål, de fixera, icke fråga efter jude eller grek, partikort eller organisation utan efter det reella medarbetarskapet i reformerna. "Vilja ni borgerliga eller vilja ni icke? Vilja ni, låt oss då gå samman! Vilja ni icke, låt oss vinna majoritet för vår linje genom att förstärka de våras antal! Utan er.

Detta är revisionism, samgående, "Klassenlose Politik" (= icke klassbetonad politik).

Andra socialister åter fixera eller fästa blicken mera intensivt på den teoretiska planen för uppbyggandet av ett socialistiskt samhälle. De liksom erkänna icke ett resultat, en hopräknad summa, utan att de godkänt varje sten på vägen dit och veta, att varje kraft, som förhjälp till resultat, har samma utgångspunkt och svär på samma plan som de.

I allmänhet äro dessa senare socialister oftast tillfinnandes bland sådana människor, som icke varit med om vad jag skulle vilja kalla praktiskt hushållsarbete — i samhället. De äro också mest tillfinnandes i länder, där man mest fört socialistisk opposition men ej haft verkställande inflytande.

Även en kvinnokonferens kan inom sig sluta bägge slagen av socialister, ehuru — det måste man erkänna — kvinnor i allmänhet, om de bry sig om politik, bry sig om realiteterna av den frihet, den jämlikhet och det broderskap, som kan uttryckas i formerna för dagligt bröd, kläder, föda, hus och hem m. m.

Emellertid enades konferensen kring huvudlinjen av S. A. I:s förut antagna resolution mot fascismen, men med de praktiska vinkar för arbetet, som vittnesmålen från de olika länderna kunde ge.

I fråga om bojkotten av tyska varor erinrade vi från Sverige om fördelen av, att den uppbars och tog sig spontana uttryck även från borgerligt håll, liksom att den organiserades icke så mycket i skrikandets som fastmer i det inre likatänkandets tecken. Från Schweiz påmindes om kooperationen och de kooperativa kvinnogillenas insats — om de ville och kunde! (Personligen tillät jag mig att helt för egen räkning taga avstånd från den materiella bojkotten, som internationellt stridsmedel av skäl som jag icke här skall taga upp utrymme med.) Ansvar för att rösta emot den i kvinnokommittén ville jag emeller-

tid icke taga på mig. Bojkotten beslutades med entusiasm och starkt framhållande av vad kvinnorna som uppköpare och konsumenterna kunna betyda, för vad det här gäller: att bringa Hitlerregeringen på knä inför fasan av en internationell blockad mot Tyskland.

Den livliga, samvetsgranna Alice Pelz från Belgien stod för redogörelsen för vad som hittills åtgjorts, och den moderliga friska Ribbins-Peletier från Holland för förslaget att med särskilda kvinnokommittéer biträda med insamling till Matteottifonden och med ordnandet för hjälp åt barn och anhöriga till dem, som ha fäder eller mödrar i koncentrationsläger eller i landsflykt. Dessutom betonades och beslöts en planmässig aktion för att skapa arbetsmöjligheter åt de för socialismens skull landsflyktiga.

Angående den stora enquêten eller utfrågningen om olika länders modersskapslagstiftning rapporterades, att svaren inkommit. Men S. A. I. har icke nu råd att låta trycka dem. Det skulle emellertid i sinom tid göras, och enquêten med svar läggas till grund för en materialsamling, som skulle bli till hjälp för partivänner inom olika länder genom att ge fakta och uppslag.

Detta är i den mest sammanträngda form innehållet av den internationella kvinnokommitténs möte i Paris 26—27 aug. 1933. Vad den gav av personlig kontakt med olika kamrater, framför allt med de, som nu äro flyktingar för sitt arbetes och sin politiska åsikts skull, har jag icke här haft utrymme att berätta. Lärdomarna och erfarenheterna äro emellertid icke därmed döda. De leva i mig, och jag hoppas att under hösten få muntligen till mina kamrater härhemma överbringa, vad jag sett och hört, dels under den korta vistelsen i Paris och dels på min resa genom det land, vars symbol nu är hakkorset.

En känsla, en hälsning tyckes mig emellertid framför allt viktig att som avslutning på denna lilla rapport överföra till de svenska kvinnoklubbisterna: Det är den förtegnas ordknappa tapperhet, som talade ur de tyska kvinnliga emigranternas uppträdande. Inga sensationella skildringar av lidanden och förföljelse, inga utsvävande hätska utfall mot hemlandets härskare. Endast kärv saklighet i planläggning av det arbete, den aktion från hela världens arbetareklass mot fascism och för fred och avrustning, som i vinter skall äga rum, och som skall, såsom de hoppas, såsom också vi hoppas, bli ett oavvisligt stöd för demokratin och för en ny världsordning!

Vår hälsning, vår känsla för dem, som nu lida oskyldiga för sin politiska tro, den kunna vi ge genom vårt arbete på egen skolorning och på andras vinnande för den politik vi med ärlighet och efter sakligt bedömande tro på och leva efter, överbringa till dem. De skola läsa om våra resultat och genom dem bringas till hopp — eller misstro om framtiden.

Låt oss arbeta! Inåt och på djupet framför allt! Låt oss taga risker och göra personliga offer!

Sigrd GILLNER

**Skyddsvakten i infartsporten**

Genom munnen och luftvägarna tränga influensa och förkylning in.

En Lakerol i munnen är ett gott skydd mot dessa alltid lurande höst-åkommor.

*Lakerol*

—Ni behöver den nu.

## FOLKETS RÖSTER OM »H Ö G T S P E L»

(Fortsättning från föregående nummer.)

En Boforsbo skriver:

Det första jag fäste mig vid och som kanske stöter mig mest, är att författarinnan i sin novell gjort Max von Hernberg till en sådan samvetslös skurk och förrädare, man kan i så fall lätt få den uppfattningen att alla de arbetare, som arbeta på vapenfabriker med kanontillverkning m. m. endast äro samvetslösa skurkar.

Då Julie i novellen framställs som dotter till en arbetare vid en vapenfabrik borde hon om någon veta vad en leverans för bolaget betyder för dess arbetare trots allt, jag som maka till en arbetare vid en av Sveriges största vapenfabriker vet det (särskilt nu i dessa arbetslöshetstider). Jag vill nu inte med dessa ord ha sagt, att vi äro motståndare till avrustning och fred. Nej även vår lösen är: "Läggen alla vapnen ned, låt oss sluta evig fred!" Men då ej avrustningskommissioner och internationella fredskonferenser på laglig väg kan få till stånd en internationell avrustning, vad skall då vi kvinnor kunna göra? Att vi som Julie i novellen skulle genom att bli mördare kunna skapa ett fredsrrike på jorden tror inte jag. (Om vi skulle förgöra alla utlänningar som man ser här dagligen, vad vunno vi med det? Nej, den taktiken ginge nog ej att följa.)

Skall vi kvinnor bli livets uppbyggare får vi ej bli mördare. Då Julie mördar Max von Hernberg, tycker jag det verkar endast som hämnd, och inte till samhällets bästa. Som socialdemokrat avskyr jag våldet, och min högsta önskan är: "Må det bli fred på jorden, fred i varje människobrust, våldsgärning en saga vorden, måtte ljuda fredens röst. Skönare att verka så än varandra nederslå."

*En klubbkassör.*

Det första intrycket var avsky som snabbt följdes av en oroande obehaglig känsla av råhet, våld och förintelse. Jag sökte glömma bort saken och komma över min missräkning att "Högt spel" fått komma in i vår tidning. Men det var lönlöst. Den hängde sig på mig, hängde sig fast och viskade i mitt öra: "Det går inte längre att blunda för hemliga rustningar, vapenleveranser från neutrala fredsälskande land till stater som öppet uppamma och hota med krig. För min inre syn drog ett ändlöst tåg av mänsklighetens förstörare och parasiter som "för kallt mynt säljer mordvapen att nedmeja tiotusentals oskyldiga". I samma stund stod författarinnans innersta mening klar och jag kände att novellens komposition var ett genialt sätt att nå den önskade effekten: Att kraftigt väcka eftertanke och peka på den krigsfara som hänger över våra huvuden.

*Herta Wirén, Malmö.*

Har en människa en moralisk rätt att mörda en efter hennes åsikt skadlig person, en "giftig parasit", en "förrädare mot mänskligheten", för att genom detta mord hjälpa mänskligheten till en bättre framtid? Är detta problemet som Ingeborg Björklund framställer i sin novell "Högt spel"? Jag trodde det efter att ha flyktigt läst novellen, men när jag läste den en gång till så insåg jag att detta inte kunde ha varit författarinnans mening.

Irma och hennes medhjälpare tro sig hata

## Med hy som sagans prinsessa



● Nutidens moderna människor veta att sann skönhet är hyns skönhet, att denna är resultatet av regelbunden vård och icke en medfödd gåva. Många olika skönhetsmetoder finnas, men en som på senaste tid utarbetats av våra främsta experter på området kan särskilt rekommenderas. Det är med Gahns Faréna. Den uppdelas i oljemassage på kvällen (med Gahns Faréna olja) vilket stimulerar hudväv-

naderna, stärker de fina muskeltrådar, varav ansiktets hud genomkorsas och skänker näring vid hudcellernas nybildning. Vidare består den av en morgonprocedur — en lätt ingnidning med Gahns Faréna havrecreme (är hyn särskilt torr eller det är kallt ute Faréna friluftscreme). Den absorberas lätt av hudporerna och utgör ett osynligt skydd mot damm och smuts. Försök denna metod någon tid så skall Ni förvånas över hur ungdomligt frisk och klar Er hy kommer att bli . . . hur mycket yngre Ni kommer att se ut . . . och hur mycket mera lik "sagans prinsessa" Ni blir för varje dag.



# FARÉNA

HAVRECRÈME • OLJA • FRILUFTSCRÈME

kriget inte av personlig hämndkänsla för alla de olyckor, som kriget och krigsindustrin bragte över dem, utan av kärlek till mänskligheten. Man kan inte hysa ett glödande hat mot kriget utan att ha en lika glödande kärlek till freden och följaktligen äro Irma och invaliden fredsvänner. En fredsväns första och viktigaste trosartikel är att varje människoliv är heligt, att ingen har rättighet att röva en annan människas liv. En fredsvän som vill frälsa världen genom små mord, en sådan känslö- och tankeakrobatik tycks mig vara omöjlig för en normal människa.

"Det är förfärligt att döda en människa, viskade hon, det är förfärligt, men jag måste göra det för att de andras samveten må vakna!" säger hjältingen och lite längre läsa vi. "Följande morgon skrek tidningarna ut meddelandet om ett hemlighetsfullt mord på ett hotellrum. Troligen var motivet svartsjuka och vinstbegär." Hur kan herr von Hernbergs mord uppmana de andra, alla de som arbeta för kriget, till eftertanke och låta deras "samvete vakna" när de aldrig skola förstå eller veta att von Hernberg blev mördad därför att han var en "mänsklighetens förstörare, som för kallt mynt sålde mordvapen till främmande makter att meja ner tiotusentals oskyldiga..." De komma ju alltid att tro att motivet var svartsjuka och vinstbegär! Hade Irma i hast glömt att lämna några rader i von Hernbergs rum, i vilka hon talade om varför han blev mördad? Eller trodde hon verkligen att hon kunde "nä dem alla?" Då "anlade" hon inte bara ett enfaldigt uttryck! Kunde hon inte tänka sig att det finns vapenfabriker inte endast i Bofors, och att tusentals agenter sälja vapen i London, i Berlin, i Rom, i Buenos Aires o. s. v.

Kanske ville Ingeborg Björklund i sin novell "Högt spel" skildra en kvinna som genom tragiska upplevelser förlorade sin omdömesförmåga och sin själsliga jämvikt och i ett tillstånd av desperation dödade eller ville döda alla de som arbetade för kriget, efter hennes mening. Hon trodde därmed tjäna mänsklighetens sak.

Mer eller mindre farliga, hysteriska kvinnor finns det i de flesta sociala och religiösa rörelser, tyvärr. Miljonärssönerna däremot äro mera sällsynta. *Kamrat.*

**RUMFORD**  
bakpulver

— drygast,  
därför  
billigast.

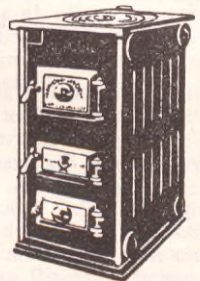


## Minskade utgifter minskat besvär och fastigheten stiger i värde


En ekonomisk och effektiv värmepanna samt en lättskött värmeledning betalar sig snart själv och den ökar trevnaden i hemmet.

Men det skall vara NORAH värmeledningspanna, som ger riklig värme, oaktat den drager litet bränsle. NORAH-pannan är mycket lättskött, den kan skötas av vem som helst — och den ställes upp i källaren, i köket bredvid spisen eller i hallen; i senare fallet bör den emaljas.

Begär broschyren om NORAH-pannan. Sändes gratis och franko.



## NORAH-PANNAN

NORRAHAMMARS BRUK, NORRAHAMMAR. 

Med verklig tillfredsställelse har jag genomläst Ingeborg Björklunds starkt koncentrerade och — så vitt jag förstår — i alla avseenden utmärkta novell, "Högt spel".

Här finns intensitet och spänning, god komposition, typer, tagna på kornet. Enkannerligen von Hernbergs gestalt finner jag ypperligt tecknad. Det sataniskt lurande, smygande, kalla och ihåliga hos figuren är bra belyst.

Tendensen? Ja, kan man någonsin tillräckligt framhålla farligheten hos rustningsindustrins vedervärdiga hydra? Dess representanter äro de ej en veritabel ohyra, som för mänsklighetens räddning måste

oskadliggöras? Kan detta ske på ett för skadedjuren så smärtfritt sätt som i denna novell, tror jag, att en handling, sådan som Irmas — trots dess skenbara karaktär av mord — enbart är av godo.

Inför novellen Högt spel erfor jag samma starka, fräna glädje som ett par dar efteråt vid läsningen av utrikesministerns Genève-tal. Inom mig ropade det hej och bravo, och tanken jublade: så finns det ännu människor i världen! Levande, rätt-tänkande, riktiga människor!

*Sara Bohlin.*

Diskussionen fortsätter och avslutas i nästa nummer.

**Två  
oskiljaktliga**

Piffa upp maten med  
**Slotts-Senap**

alltjämt oöverträffad

Ingen efterapning  
kan ersätta den!

Finnes överallt.

Vår  
**Jul-Senap**  
tillhör  
**Julbordet**



**A·B UPSALA ÄTTIKSFABRIK**  
KUNGLIG HOVLEVERANTÖR

## Hur den tyska kvinnan tvingas

(Forts. fr. sid. 15.)

Ja, Frau Siber som skall lösa Tysklands kvinnofråga, säger att allt är bra. Men inom fyra väggar får man höra helt andra åsikter. Jag träffade en kvinnlig läkare, en av de första, som arbetat för kvinnofrågor i Tyskland, anhängare av de "liberalistiska villolärorna". Trots att läkarna har en bättre ställning än de flesta andra kvinnliga yrkesgrupper, kunde hon ej se annat än mörkt på kvinnornas ställning i Tyskland. Somliga intar den ståndpunkten att läget i Tyskland är så hopplöst, att det är bättre att arbeta med nationalsocialisterna så länge de är vid makten i hopp om att de kan uträtta något. Själv trodde hon att det var lönlöst. En konstnärinna, vars man var anställd i statens tjänst, gick blott och väntade i outhärdlig spänning på om han skulle bli avskedad eller inte. Han hade varit med i världskriget, hon hade genomlevat oron under dessa år, då han varit borta, sett honom komma hem helt förändrad, hoppats och hoppats på bättre tider — nu ville hon inte tänka på framtiden mer, hon stod inte ut med det. Hon tyckte det var bättre att bara leva för dagen.

Det är ont om dugliga kvinnor i nationalsocialistiska kvinnorörelsen. En dam, som utfört mycket framstående socialt arbete, ville man med alla medel förmå att gå in i partiet. Då hon vägrade, fick hon behålla sin plats, då man helt enkelt inte kunde undvara henne, blott hon lovade lojalitet mot regeringen. Kvinnor, som går in i partiet, måste för övrigt underskriva en särskild förbindelse: att ej handla i judiska affärer och att hälsa på nationalsocialistiskt vis.

Ett av den nya tidens tecken är att man på många restauranger får läsa: Damer ombedjas att inte röka. Broschyrer har utgivits om detta ämne, där det heter: "När vårt folks mödrar röka, då kan dess degeneration inte mer hejdas." "Våra tyska kvinnor skulle verkligen skämmas för att i en för vårt folk och fosterland så fruktansvärt allvarlig tid hänge sig åt en sådan osmaklig och andefattig sed, som övertagits från indiankvinnor och prostituerade." "Rökandets hälsovådliga följder för kvinnorna kan inte underskattas. Våra barns hälsa och lycka beror mycket mer på mödrarnas än fädernas hälsa och inre kraft."

För övrigt finns det två riktningar inom den nationalsocialistiska kvinnorörelsen: en, som vill vara mannen helt undergiven som maka och moder och en, som håller på den nordiska kvinnans gamla rättigheter och vill hävda dem. Allt ryms inom denna oklara ideologi, som kan tänjas i det oändliga.

Den som bor i Tyskland vet ju mycket mindre om vad som sker än den som bor i utlandet. Men läser man de tyska tidningarna — vilket är nästan avskaffat, de nästan enda tidningar som läsas är de utländska, vilka tidningsförsäljarna säljer medan de ropar ut de tyska namnen — kan man ej undgå att se att den ena dagens förordning motsäger den andras och på grund härav sluta sig till ett och annat. Det är inte underligt att en allmän känsla av desperation utbreder sig bland dem, som inte har en bestämd vänsterräskädning och hoppas på en ny sakernas ordning med tiden eller också är troende nationalsocialister.

På många håll vill man nog gärna tro att Hitler kan göra underverket och rädda Tyskland. Man sluter ögonen och låter bli att tänka på framtiden. Men innerst inne tvivlar man. Också bland många av Hitlers egna. Man och man emellan sprids den nya formen av den gamla bordsbönen:

Komm, Adolf Hitler, sei unser Gast,  
Gib uns die Hälfte von dem was du uns  
versprochen hast.

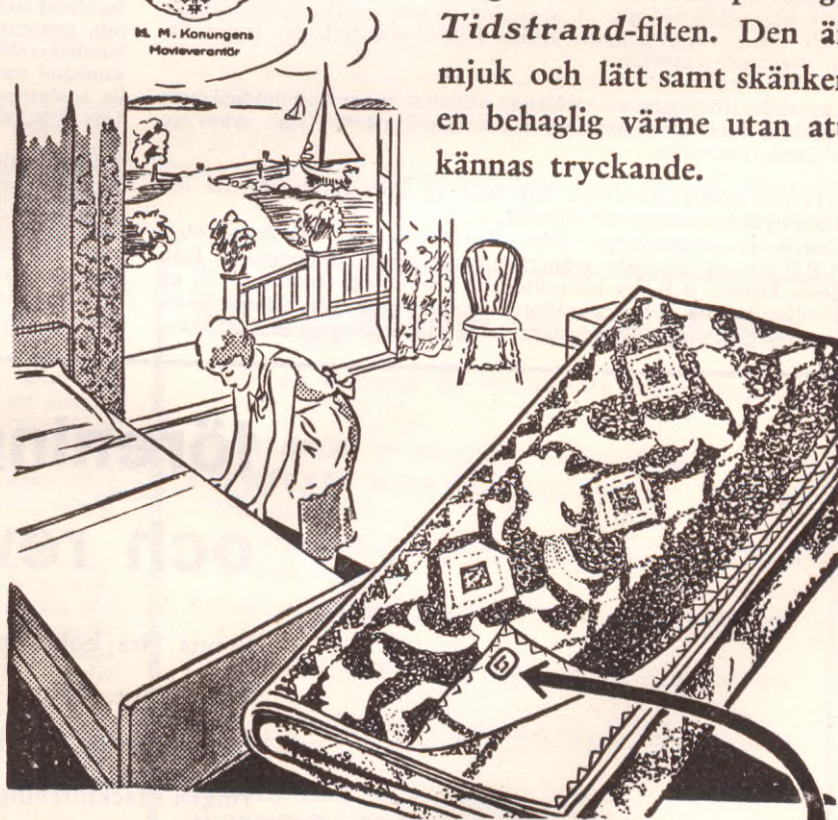
(Kom, Adolf Hitler, var vår gäst,  
ge oss hälften av vad du lovat oss.)

TORONTO

# Filtten



K. M. Konungens  
Hofleverantör



som återinför sommaren till Ert hem under kulna höst- och vinterkvällar. Man sover så gott under den präktiga *Tidstrand*-filtten. Den är mjuk och lätt samt skänker en behaglig värme utan att kännas tryckande.

# Tidstrand

Den vävda *Tidstrand*-etiketten i ett av filtens hörn garanterar högsta kvalitet.

**FALU YLLEFABRIKS A.-B., SÅGMYRA**  
SVERIGES STÖRSTA OCH LEDANDE FILTFABRIK.



## I OFÖRTRUTET ARBETE

I Visby har kamraterna haft fest. Det är nämligen nu fem år sedan Hulda Flood var där och bildade klubben. Fru Alma Sandgren förklarade i sitt hälsningsanförande att man sökt i mån av förmåga hjälpa till i arbetet för främjandet av de socialistiska idéerna. Högtidstalet höll hr Georg Pettersson med utgångspunkt från en sats han läst i "kvinnoförbundets utmärkte organ": Den hand, som styr vaggan regerar världen." Klubbsekreteraren fogar till sin rapport en förhoppning om "att alla Sveriges kvinnor skola vakna upp och ansluta sig till vårt förbund".

Även Svedalaklubben har haft anledning att ta en artikel i Morgonbris som ledmotiv för ett intressant möte, nämligen den som redogjorde för "Telefonisten som hemsyster". Diskussionen kring frågan om kommunala hemsystrar utmynnade i konstaterandet att ett sådant arrangemang vore en förebyggande åtgärd som skulle visa sig ekonomisk i längden för det allmänna. Man menade nämligen att det blir dyrare om en mor på grund av bristande vård och hjälp vid barnsörd eller sjukdom brytes ner och dör ifrån en stor barnskara, som kommunen sedan måste ta hand om.

Tack för alla goda råd och vinkar Morgonbris ger, skriver göteborgskamrater samtidigt de omtala att klubbarna i deras stad satt i gång med fruktpropaganda igen. Senast hade Örgryteklubben ett fruktmöte, varvid den fick 20 nya medlemmar under det att den tidigare under en lång följd av år tappert knogat för att komma över talet 30.

Enskedeklubben förklarar sig emellertid inte vara sämre. Den fick också vid sitt oktobermöte 20 nya medlemmar. Men så hade den också som talare Hulda Flood, som lyckades framkalla en värmande entusiasm.

Det råder förresten en strålande aktivitet inom kvinnoklubbarna just nu. Inte minst aktningsvärt är studiearbetet, som synes av följande rapporter.

Blekingekvinnorna har haft en löftesrik konferens om bildningsarbete inom sitt distrikt. Distriktets stipendiater från Brunnsviks och Bräkne-Hobys A.B.F.-kurser lämnade synnerligen intressanta redogörelser från dessa kurser. A.B.F:s instruktör E. Thörnberg, Ronneby, höll en föreläsning om A.B.F:s ställning inom den svenska arbetarrörelsen samt gav en allmän motivering till studiearbetet i allmän-

het, och det som organiseras av A.B.F. i synnerhet. Vidare talade han om radions betydelse i folkbildningsarbetet, varvid han i synnerhet framhöll de båda föreläsningsserierna — Svensk självstyrelse och Internationella ekonomiska problem — som anordnas denna termin. Distriktstudeledare Inez Palmgren, Karlshamn, höll ett anförande om "Vad böra vi studera". Tal. framhöll att som lämpliga ämnen kunna studeras Organisationskunskap, Skönlitteratur och Arbetarrörelsens historia. Diskussionen härefter resulterade i beslutet att uppmana alla medlemmar deltaga i egna eller A.B.F:s cirklar.

Vinterns agitation behandlades även och mötet beslöt att i samråd med partidistriktet anordna en föredragsturné med en kvinnlig talare. Vidare anslogs 10 kr. till lantarbetarnas studiearbete. Kamratmötet var alltigenom vällyckat och kvinnorna visade sig vara i besittning av stort intresse för såväl studiearbete som annan verksamhet till arbetarrörelsens fromma.

Vidstående bild visar Örebro socialdemokratiska kvinnoklubb utövande ett angenämt värdskap mot ett hundratal kamrater från distriktets övriga klubbar. Man är här samlade utanför Örebro nya, gentila konserthus, vars vackra interiörer, inklusive bibliotek, studierum och föreläsningssalar just tagits i betraktande. Dessförinnan hade hållits ett stimulerande kamratmöte med bl. a. diskussion om kvinnornas anslutning till partiet och föredrag av redaktör Harald Akerberg om den socialistiska internationalens konferens i Paris.

I Orrefors har Kronobergs läns kvinnodistrikt haft sin åttonde årskonferens. Av årsberättelsen framgår att distriktet gått framåt, fått nya klubbar och stärkt kassa, så att det bl. a. kunde göra sig till andelsägare i tidningen Kronoberg. Klubbisterna ha var och en på sin ort gjort ett gott arbete för den nybildade semesterhemsfonden för arbetarkvinnor i Kronobergs län. En semesterresefond har också bildats. Till den samlar klubbarna för en framtida gemensam stockholmstripp. V. U. omvaldes enhälligt. Förbundsstyrelsen representerades av fröken Greta Agerby. Det i samband med konferensen anordnade kamratmöte fick en förtämlig avslutning i det att deltagarna bereddes tillfälle att bese Orrefors fina, världsberömda utställningshall.

Ett av ombuden vid mötet i Orrefors skriver till Morgonbris följande läsvärda betraktelse efter konferensen:

Vi äro på hemväg från konferensen. Dagen har varit givande, från morgonens färd genom det septembergranna landskapet till sista numret på dagordningen. Nu diskuteras dagens intryck. Det rör sig tydligen ändå. Ha vi ej lyckats i arbetet utåt, så ha vi dock uppnått resultat i n. å. t. Glädjande var ock att förbundsstyrelsen var representerad på konferensen. "Men vad säger ni om den-

## föreningens kassör och revisorer

kunna lära bokföring för organisationer genom vår nya kurs i detta ämne. Många kunniga fackmän från olika organisationer ha samarbetat vid kursens utarbetande. Den behandlar bokföringen i fackföreningar, ideella föreningar och fastighetsföreningar. Kursen kan studeras såväl enskilt som i studiecirkel. Begagna korrespondensmetoden — en snabb, modern och effektiv metod.

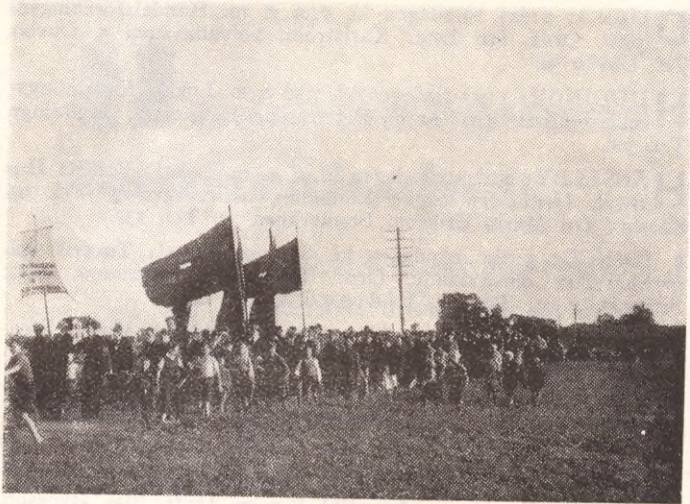
**kooperativa förbundets  
korrespondensskola  
Stockholm**

Sänd mig gratis Edert prospekt med upplysningar om föreningsbokföring och andra ämnen.

(Namn)

(Adress)

Sändes i öppet kuvert frank. med 5-öres frimärke. Morg. nov.



Män och kvinnor i Svedala demonstrera mot Hitlers diktatur och nazis våldspropaganda.



En bild från Örebro kamratmöte.

na representants förhoppning om att vi ska kunna öka distriktets medlemsnumerär med 2—300 % till nästa konferens", frågar jag. "Jo, visserligen borde inte ordet om öjligt finnas i vår ordbok", säger en äldre, intresserad och respekterad kamrat, men vi vet ju, att den inte går att förverkliga. Hindren äro många. "Men nog kunde vi få en bra hjälp av våra manliga kamrater, om de verkligen vore måna om tillslutning från spinnsidan."

"Ja, men det hörde vi ju från manligt håll på konferensen att dom är."

"Säger dom, ja. Men härvidlag kunna vi allt instämma med vår gamle vän Ibsen, att 'det snakkes allt för meget og handles alt for lidt'. Arbetarkommunernas medlemmar t. ex. borde väl då visa sitt intresse genom att påverka sina hustrur att ansluta sig till oss. Gjorde dom det, vore vi minst dubbelt så många i vår klubb som vi nu är."

"Men hustrurna kanske inte vill själva, och då bör man väl i fridens namn inte tvinga dom. Den personliga friheten ska vi inte inkräkta på, vi som kalla oss socialdemokrater."

"Det vill vi inte heller. Faran är bara, att inte andra äro lika hänsynsfulla... Våra systrar i Tyskland ha fått göra bittra erfarenheter därav. Förresten är nog inte detta orsaken så ofta. En del kvinnor vet, att deras män innerst inne gillar det gamla kvinnoidealet, och så ta de av någon slags behagsjuka avstånd från oss. Många kanske gör det av bekvämlighet. Nog är det bättre att sitta hemma i sin egen fredade vrå än att ge sig ut i föreningslivets oro och inte alltid så lätta uppgifter."

"Kan nog hända. Men inte tycker jag, att det är så värst betungande att vara klubbmedlem blott och bart. Annat är det för styrelsemedlemmarna."

"I alla fall tycks den här knivkastningen könen emellan på våra konferenser inte leda till något gott, och sympatisk är den inte heller. Faktum kvarstår dock. Nog kunde man tycka, att arbetarna nu borde få öpp ögonen för vikten av att kvinnorna organiseras. De borgerliga partierna synas vara mera vakna för det."

"Det kanske beror på att deras kvinnor ha mera tid att bevaka sina intressen. Frågan är, om de inte också lyckats få sådana kvinnor över på sin sida, vilka rimligen höra hemma i vårt parti. Att någon borgerlig går över till oss är väl ett mirakel däremot." "Ja, det är många föreningar, som stå öppna för oss kvinnor nu, många med gott syfte, som dock hindrar tillslutningen till oss. På den plats vi nu varit t. ex. har nyss bildats ett kooperativt kvinnogille. Intet ont i det, men två medlemmar i klubben hade redan begärt utträde ur den och övergått i gillet. Där är inte så hög årsavgift, och så ha dom roligare på mötena."

"Vad ska man säga därom? Men nog äro väl alla klubbister

kooperatörer, och vill man närmare studera Kooperationen, kan det mycket väl ske inom klubbarna."

"Visst. Ja, nog ha vi våra svårigheter att bekämpa när det gäller värvande av nya medlemmar alltid. Det är inte så gott för förbundsstyrelsen att förstå eller avhjälpa dem, inte."

Paus.

Så vänder jag mig till vår manliga följeslagare, en äldre ungdomsklubbist, som nu för första gången bevisat en kvinnokonferens. Jag tillmäter hans omdöme stor betydelse, när jag frågar efter hans intryck av dagens förhandlingar.

"Jo, jag ger er gärna en eloge för ert intresse och er goda vilja", säger han. "Men ni skulle vinna mycket på, om ni kunde öka er färdighet i att föra mötesförhandlingar. Lite mer fart och reda över det hela, skulle jag vilja tillråda."

"Du har rätt. Men när skola vi tillägna oss dessa ökade färdigheter? Efter dagens arbete, som ensamt det kräver våra krafter. Man är ju inte mer än ett fruntimmer... Vet du f. ö., att mötets ordförande stått på en fest i Folkets hus till kl. 3 i natt?" "Nej, men då var det duktigt. Men så var det diskussionen ni hade. Där ordade ni för mycket om samma sak, höll er inte till ämnet och höll på tok för långa anföranden. Ni ska koncentrera er på det huvudsakliga. Diskussioner ha ni väl på era möten, öva er där!"

"Det måste vi. Vad som gäller det myckna ordandet får du allt medge, att även en del manliga talare lägga sig detta till last. Man kan nästan få den uppfattningen att de njuta av att höra sin egen röst. — Men vad tyckte ni om föredraget i dag?"

"Finfint. Det var välbehövt att få höra ett ord om ansvar. Ibland förefaller det mej, som om det ideella i klubbarbetet beaktas alldeles för litet. Ändock påstås det, att kvinnor äro mer idealistiskt betonade än män. Idealiteten har en frisk och livsbejakande anda med sig. Det borde vi tänka på."

"Vet ni, vad jag tänkte under föredraget? Jo, hädanefter ska jag inte snällt titta efter vad andra gör eller inte gör för klubben. Jag ska i stället fråga mej själv: "Gör jag allt vad jag verkligen kan för den?"

"Rätt så! Det borde bli allas vårt motto under det nya arbetsåret."

SYLVIA

## Dagens ansikte

— en bokserie för intelligenta människor.

RÖTT BRÖD av Maurice Hindus. 5:75.

UPPRYCKT MED RÖTTERNA av Maurice Hindus. 5:75.

DET VERKLIGA LÄGET I RYSSLAND av Leo Trotski. 6:50.

SVÄRT. Tyskland 1932 av Hubert Knickerbocker. 4:50.

FEMÅRSPLANEN av Hubert Knickerbocker. 3:75.

REVOLUTIONEN I RYSSLAND av Boris Nolde. 5:50.

STALIN av S. Dmitrievsky. 9:50.

RYSSLANDS ÖDE av S. Dmitrievsky. 7:50.

SAMLADE FÖRDOMAR av H. L. Mencken. 7:50.

DEN MODERNA UNGDOMENS UPPROR av Ben B. Lindsey. 5:50.

KAMRATAKTENSKAPET av Ben B. Lindsey och Wainwright Evans. 4:75.

FÖRENTA STATERNA AV I DAG av André Siegfried. 9:50.

PANEUROPA av R. N. Coudenhove-Kalergi. 4:75.

B O N N I E R S

**B L I V M E D L E M**

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 300 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

**KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN  
STOCKHOLM**

**KVINNODISTRIKTET:** Ordf. och korresp. fru Agda Östlund, S:t Eriksgatan 122. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karlbergsvägen 73.

**ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA:** Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Morgonbris exp., Västmannagatan 2. Tel. 188 82.

**SÖDRA:** 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47, Stockholm. Tel. V. 21 04.

**KUNGSHOLMEN:** 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kh. 67 90.

**VASASTADEN:** 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Elin Reidler, Norrbackagatan 72 G, 2 tr. Tel. 38 82 62. Kassör: fru Tona Johansson, Falugatan 24. Tel. V. 831 63.

**S:T GÖRAN:** 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Kungsholmsgatan 104. Ordf. fru Helfrid Andréé, S:t Eriksgatan 61, 1 tr. ö. g. Tel. Kungsh. 37 55.

**SÖDRA FÖRSTÄDERNÄ:** 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru A. Mårdh, Gröndalsvägen 64, Gröndal. Kassör fru M. Persson, Hornsgatan 158 A, 2 tr. Tel. Sö 185 85.

**ENSKEDE:** 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Stina Wehlou, Ängsvägen 17, Enskede. Tel. 21 08.

**VÄRTAN:** 4:de torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets hus. Ordf. fru Thora Johansson, Artemisgatan 18 E. Tel. Värtan 423.

**HEMBITRÄDESFÖRENINGEN:** 1:sta torsdagen (utom juni, juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

**STOCKHOLMS LÄN:**

**KVINNODISTRIKTET:** Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

**BOLLSTANÄS:** 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Klubblokalen. Ordf. fru Tekla Åkerberg, Bollstanäs. Tel. 97.

**BROMSTEN:** Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset. Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

**DANDERYD:** 1:sta eller 2:dra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan. Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör fru Ida Kvarnström, Klingsta.

**DJURSHOLM:** 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Föreningshuset. Ordf. fru Lisa Bohné, Birgittavägen 6, Djursh. I. Tel. Djursh. 955.

**SÄNGKÖRER:**

**STOCKHOLMS ALLMÄNNA KVINNOKLUBBS SÄNGKÖRS** repetitioner hålles varje måndag kl. 7.30 e. m. å A.B.F:s studiehem, Vasagatan 38, 3 tr.

**DUVBO:** 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens lokal. Ordf. fru Ester Karlström, Solvallavägen 5, Duvbo. Tel. Duvbo 58.

**HUDDINGE:** 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen. Ordf. fru Anna Pettersson, Bergtomta, Huddinge. Tel. 300.

**HÄSSELBY:** 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus B-sal. Ordf. fru Signe Lindholm, Sturevägen 3. Tel. 97. Kassör: fru Maria Erikson, Bondevägen 37. Tel. 137.

**LIDINGÖ:** 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

**NACKA:** 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Margit Stenberg, Järta skola, Saltsjö-Järta. Tel. Nacka 66.

**NORSBORG:** 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Samlings-salen. Ordf. fru Gerda Hagman, Fittja. Tel. Fittja 54.

**NYNÄSHAMN:** 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

**RASUNDA:** 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Ordf. Elsa Hansson, adr. Björkvägen 35. Tel. Råsunda 97. Lokal: Å vanlig plats.

**SOLNA:** 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrd Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

**SPANGA:** 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Augusta Forsström, Solhem, Spånga. Tel. 260.

**SUNDBYBERG:** 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus D-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Järnvägsgatan 24. Tel. 15 52.

**SUNNERSTA:** Ordf. fru Helga Karlsson, Uppsala. Tel. 729.

**SÖDERTÄLJE:** 3:dje måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

**TUREBERG:** 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

**VÄSBY:** 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

**ESKILSTUNA:** 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus lilla sal.

**GÖTEBORG:**

**SOC.-DEM. KVINNOKLUBB:** 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

**BURAS-GETEBERGSÄNG:** 1:sta måndagen. Lokal: Såpebruksgatan 5, intill Framnässkolan.

**LUNDBY:** 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämregården.

**MAJORNA:** 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Bangatan 24.

**ÖSTRA:** 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddaregatan 4.

**MALMÖ:**

**SOC.-DEM. KVINNOKLUBB:** 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

**ÖSTRA:** 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. o. korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

**MJÖLBY:** 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

**NORRÖPPING:** 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel. Ö. Eneby 88.

**NYKÖPING:** 3:dje tisdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Jenny Johannesson, Strandbergsvägen 10. Kommissionär för Morgonbris fru Gertrud Andersson.

**SUNNERSTA:** 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunnersta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

## **Husmödrarnas bankräkning**

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS  
ENSKILDA BANK**

Hela familjen

är förtjust i sina  
vackra präktiga  
underkläder och  
strumpor från

**Kooperativa  
Syfabriken Linnéa**  
Barnhusgatan 20

**gör pengarna**

**dryga —**

**köp i**



**konsum**



**Pröva det...**

*Drick och njut*

**GEVALIA-blandning**

*- det stimulerande aromrika kvalitetskaffet.*

**VICT. TH. ENGWALL & C:o**

KOMMANDITBOLAGET + GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

BRÖDERNA LAGERSTRÖM, OFFSET